

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра європейської економіки і бізнесу**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Міжнародні економічні відносини
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	29 «Міжнародні відносини»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Глобальні тренди світового економічного розвитку»

здобувача Писаренко Софії Русланівни

(підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доц. Вінська О.Й.

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., проф. Федірко О.А.

(підпис)

Київ 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра європейської економіки і бізнесу**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
29 Міжнародні відносини
292 Міжнародні економічні відносини

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Ткаленко С.І.

_____ Федірко О.А.

«___» _____ 2025 р.

«___» _____ 2025 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти ***Писаренко Софії Русланівні***

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: **«Глобальні тренди світового економічного розвитку»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «___» _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах _____

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні основи дослідження світових економічних процесів
<i>(термін подання – до 10 березня)</i>	
Розділ 2	Аналіз особливостей світового економічного розвитку
<i>(термін подання – до 30 березня)</i>	
Розділ 3	Перспективи адаптації України до глобальних економічних трендів
<i>(термін подання – до 25 квітня)</i>	

Об'єкт дослідження:	Процес світового економічного розвитку
Предмет дослідження:	Сутність, динаміка та регіональні особливості світового економічного розвитку
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Визначення особливостей світового економічного розвитку та обґрунтування напрямів адаптації економіки України до глобальних трендів

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	З'ясувати сутність та систематизувати показники світового економічного розвитку; з'ясувати сутність та охарактеризувати еволюцію глобальних економічних трендів
У розділі 2	Проаналізувати динаміку ключових напрямів трансформації світової економіки; виявити регіональні особливості прояву економічних трендів; виявити особливості впливу міжнародних організацій на глобальні економічні тренди
У розділі 3	Оцінити вплив глобальних трендів на економічний розвиток України; визначити основні напрями адаптації економіки України до глобальних трендів

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

О.Й. Вінська
(ініціали, прізвище)
«19» лютого 2025 р.

Завдання одержав студент

(підпис)

С.Р. Писаренко
(ініціали, прізвище)
«19» лютого 2025 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 63 сторінки, 9 таблиць, 15 рисунків, список використаних джерел з 74 найменувань, 2 додатки.

Глобальні тренди світового економічного розвитку

Об'єктом дослідження є процес світового економічного розвитку.

Предметом дослідження є сутність, динаміка та регіональні особливості світового економічного розвитку.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – визначення особливостей світового економічного розвитку та обґрунтування напрямів адаптації економіки України до глобальних трендів.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- з'ясувати сутність та систематизувати показники світового економічного розвитку;
- з'ясувати сутність та охарактеризувати еволюцію глобальних економічних трендів;
- проаналізувати динаміку ключових напрямів трансформації світової економіки;
- виявити регіональні особливості прояву економічних трендів;
- виявити особливості впливу міжнародних організацій на глобальні економічні тренди;
- оцінити вплив глобальних трендів на економічний розвиток України;
- визначити основні напрями адаптації економіки України до глобальних трендів.

Практичне значення отриманих результатів заключається в тому, що вони можуть бути використані задля:

- формування ефективної стратегії економічного розвитку України в умовах глобалізації;
- розробки заходів для адаптації України до глобальних економічних трендів;
- подальшого дослідження впливу глобальних трендів на Україну.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи – 2025

Рік захисту роботи – 2025

Ключові слова: глобальні економічні тренди, світовий економічний розвиток, глобалізація, регіональний економічний розвиток, економічний розвиток України.

В і д г у к
на кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

Писаренко Софії Русланівни

на тему: **«Глобальні тренди світового економічного розвитку»**

1. Актуальність теми: Зміна технологічних укладів, глобалізаційні процеси, зростання ролі інтелектуального капіталу та підвищення важливості сталого розвитку визначають динамічні трансформації світової економіки на сучасному етапі. З урахуванням посилення геополітичної нестабільності, прискорення інноваційних процесів та формування нових економічних центрів, вивчення глобальних трендів світового економічного розвитку стає надзвичайно важливим для формування ефективної стратегії адаптації розвитку країни в умовах глобальної конкуренції. Вищезазначене свідчить про особливу актуальність обраної теми.

2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи: з'ясовано сутність та систематизовано показники світового економічного розвитку; з'ясовано сутність та охарактеризовано еволюцію глобальних економічних трендів; проаналізовано динаміку ключових напрямів трансформації світової економіки; виявлено регіональні особливості прояву економічних трендів та вплив міжнародних організацій на них; оцінено вплив глобальних трендів на економічний розвиток України.

3. Наявність самостійних розробок автора: визначено основні напрями адаптації економіки України до глобальних трендів.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: можуть бути використані для формування ефективної стратегії економічного розвитку України в умовах глобалізації та розробки заходів адаптації України до глобальних економічних трендів.

5. Наявність недоліків: суттєвих недоліків не виявлено.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: робота є самостійним науковим дослідженням і рекомендується до захисту з високою позитивною оцінкою. Оцінка наукового керівника - 50 балів.

Науковий керівник:

доцентка кафедри
європейської економіки і бізнесу,
доц., к.е.н.

Вінська О.Й.

“ 27 ” травня 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ	5
1.1 Поняття та показники світового економічного розвитку	5
1.2 Сутність та еволюція глобальних економічних трендів	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	21
2.1 Динаміка ключових напрямів трансформації світової економіки	21
2.2 Регіональні особливості прояву економічних трендів	29
2.3 Особливості впливу міжнародних організацій на глобальні економічні тренди	38
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРЕНДІВ	44
3.1 Вплив глобальних трендів на економічний розвиток України	44
3.2 Основні напрями адаптації економіки України до глобальних трендів	52
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Світова економіка на сучасному етапі переживає динамічні трансформації, що проявляються через зміну технологічних укладів, глобалізаційні процеси, зростання ролі інтелектуального капіталу та підвищення важливості сталого розвитку.

Вивчення глобальних трендів світового економічного розвитку набуває особливої актуальності в умовах посилення геополітичної нестабільності, прискорення інноваційних процесів та формування нових економічних центрів сили.

В свою чергу, визначення сучасних глобальних трендів і їхнього впливу на національну економіку дозволить сформувати ефективні стратегії адаптації та розвитку країни в умовах глобальної конкуренції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика світового економічного розвитку активно досліджувалась у працях зарубіжних і вітчизняних учених минулого та сучасності, таких як Й. Шумпетер, С. Фішер, Д. Рікардо, П. Кругман, а також українських дослідників О. В. Поручник, А. І. Децюк та В. С. Пономарьова.

У їхніх роботах висвітлено процеси глобалізації, структурні зміни світового господарства, особливості формування нових економічних центрів сили. Проте, недостатньо уваги приділено комплексному аналізу актуальних глобальних трендів останнього десятиріччя та їхньому впливу на перспективи розвитку країн, зокрема України, що визначає *актуальність проведеного дослідження*.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є визначення особливостей світового економічного розвитку та обґрунтування напрямів адаптації економіки України до глобальних трендів. Звідси можна виділити основні *завдання*, які потрібно вирішити:

- з'ясувати сутність та систематизувати показники світового економічного розвитку;

- з'ясувати сутність та охарактеризувати еволюцію глобальних економічних трендів;
- проаналізувати динаміку ключових напрямів трансформації світової економіки;
- виявити регіональні особливості прояву економічних трендів;
- виявити особливості впливу міжнародних організацій на глобальні економічні тренди;
- оцінити вплив глобальних трендів на економічний розвиток України;
- визначити основні напрями адаптації економіки України до глобальних трендів.

Об'єкт дослідження – процес світового економічного розвитку.

Предметом дослідження є сутність, динаміка та регіональні особливості світового економічного розвитку.

Для досягнення означеної мети було обрано сучасні *методи досліджень*: системно-структурний, емпіричний, табличний, компаративний, методи індукції та дедукції, статистичний, інформаційно-комп'ютерний тощо.

Інформаційною базою дослідження стали аналітичні матеріали міжнародних економічних організацій (МВФ, Світового банку, ОЕСР), праці провідних зарубіжних і вітчизняних економістів, офіційна статистика Державної служби статистики України, а також актуальні звіти міжнародних рейтингів і огляди провідних консалтингових агентств.

Структура роботи включає в себе: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1 Поняття та показники світового економічного розвитку

У сучасному світі економічне зростання посідає центральне місце серед найважливіших соціальних проблем, що постійно перебувають у фокусі уваги провідних економістів, політичних діячів та впливових міжнародних організацій. Цей показник, що визначає динаміку економічного розвитку кожної країни, є ключовим фактором, який забезпечує прогресивний розвиток суспільства, сприяючи поступовому переходу від найнижчих до найвищих ступенів розвитку. Економічне зростання, таким чином, що формує майбутнє націй, визначаючи рівень їхнього добробуту, соціальної стабільності та міжнародного впливу.

Особлива увага до економічного зростання зумовлена його безпосереднім впливом на вирішення широкого спектру соціально-економічних проблем, таких як безробіття, бідність, доступ до освіти та охорони здоров'я. Темпи економічного зростання визначають можливості держави щодо інвестування в людський капітал, розвиток інфраструктури та підтримку науково-дослідних програм, що, у свою чергу, створює умови для подальшого економічного розвитку та соціального прогресу.

Поняття «розвиток» характеризується як вищий тип руху і зміни в природі та суспільстві, пов'язаний із переходом від однієї якості, стану до іншої, від старого до нового. Розвиток має сенс, якщо актуальний стан об'єкта є недостатнім для його стабільного, безпечного, комфортного існування.

Деякі вчені визначають розвиток як унікальний процес трансформації відкритої системи в просторі та часі, що характеризується постійною зміною цілей

його створення шляхом формування нової відкритої системи і перекладом його в нову траєкторію розвитку [1].

Інші науковці вважають, що економічний розвиток – це виникнення якісних змін в економічній системі суспільства, які зумовлюють підвищення ефективності її функціонування та удосконалення базових елементів основних структур [2].

Економічний розвиток також визначають як абсолютну і відносну зміну макроекономічних показників, що характеризують стан економіки країни в часі протягом тривалого періоду. В тому числі, і як процес перетворення простих національних економік з низьким рівнем доходу на сучасні індустріальні економіки.

Часто науковці також використовують термін «соціально-економічний розвиток», підкреслюючи більш суттєвий зв'язок між економікою та вирішенням соціальних проблем. Раніше ці сфери розділяли, але зараз соціально-економічний розвиток розуміють як постійну зміну виробництва та відносин між суб'єктами економіки та соціальними групами.

Теорія економічного зростання визначає як саме примітивні та бідні економіки можуть перетворитися на відносно процвітаючі, що, в свою чергу, має вирішальне значення для малорозвинених країн, і саме в цьому контексті зазвичай обговорюються питання економічного розвитку.

Не існує загальноприйнятого визначення країни, що розвивається, так само як і того, що являє собою процес економічного розвитку. Країни, що розвиваються, зазвичай класифікують за критерієм доходу на душу населення, а їх економічний розвиток, як правило, відбувається в міру зростання доходів на душу населення.

Аналізуючи визначення економічного розвитку, представлені в Таблиці 1.1, можна помітити різноманіття підходів до цього поняття. Від процесів безупинної зміни матеріального базису виробництва та відносин між економічними суб'єктами (М.І. Небава) до багатофакторного процесу, що відображає еволюцію господарчого механізму (Дзюбик С.Д., Ривак О.С.), та якісних змін в економічній системі (А. Кудінова, І. Кулага, К. Лопух).

Окремо виділяється розуміння економічного зростання як збільшення масштабів сукупного виробництва (Ю.Б. Кравчук). Особливе місце займає визначення Й. Шумпетера, який пов'язує розвиток з інноваціями та порушенням «кругового потоку».

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «економічний розвиток»

Автори	Визначення
М. І. Небава	Процес безупинної зміни матеріального базису виробництва а також усієї сукупності різноманітних відносин між економічними суб'єктами, соціальними групами населення.
Дзюбик С.Д., Ривак О.С.	Являє собою багатофакторний процес, який відображає як еволюцію господарчого механізму, так і зміну на цій основі економічних систем. Разом з тим цей процес ваговимірjuвальний та сповнений протиріч, котрий не може проходити рівномірно. Сам розвиток не може проходити нерівномірно, включає в себе періоди росту й спаду, кількісні та якісні зміни в економіці, позитивні та негативні тенденції.
Ю.Б. Кравчук	Збільшення масштабів сукупного виробництва і споживання в країні, що характеризується, насамперед, такими макроекономічними показниками, як валовий національний продукт, валовий внутрішній продукт, національний дохід. Економічне зростання вимірюється темпами зростання або приросту за певний період часу (відношення показників наприкінці та на початку періоду або відношення приросту показника до його початкового значення).
Потравка Л.	Процес, який охоплює економічне зростання, структурні зрушення в економіці, рівень і якість життя населення
Й. Шумпетер	Поява нових, раніше невідомих комбінацій ресурсів, іншими словами, інновація. Економічний розвиток порушує хід циркулярного потоку, породжуючи нові галузі виробництва, та припиняє існування застарілих.
А. Кудінова, І. Кулага, К. Лопух	Це виникнення якісних змін в економічній системі суспільства, які приводять до підвищення ефективності її функціонування та удосконалення базових елементів основних структур.

Джерело: розроблено автором на основі джерел [2-7].

Ці різні погляди підкреслюють складність та багатогранність поняття економічного розвитку. Саме тому, в економічній сфері терміни «економічне зростання» та «економічний розвиток» часто використовуються як взаємозамінні, проте вони являють собою різні концепції з відмінними наслідками для суспільства.

Поняття економічного розвитку тісно пов'язане з поняттям економічного зростання. Економічний розвиток – це економічне зростання, яке супроводжується

значними структурними та організаційними змінами в економічній сфері суспільства.

Першим вченим, що розмежував ці два поняття був Йозеф Шумпетер, ввівши в економічну науку термін «економічний розвиток» у своїй праці «Теорія економічного розвитку» (1939). Він визначив «економічне зростання» як збільшення виробництва та споживання вже існуючих товарів і послуг. В економіці, що зростає, товари та гроші рухаються передбачуваними шляхами, що Шумпетер назвав «круговим потоком економічного життя» [7].

Економічний розвиток вперше став предметом для серйозного занепокоєння після Другої світової війни. Після закінчення епохи європейського колоніалізму багато колишніх колоній та інших країн з низьким рівнем життя почали називати «малорозвиненими» країнами, щоб протиставити їхню економіку розвиненим країнам, під якими розуміли Канаду, США, країни Західної Європи, більшість країн Східної Європи, Японію, Південну Африку, Австралію та Нову Зеландію. Оскільки рівень життя в більшості бідних країн почав зростати в наступні десятиліття, їх перейменували на країни, що розвиваються [8].

У той час як економічне зростання зосереджується на кількісному збільшенні виробництва товарів і послуг у країні, економічний розвиток охоплює ширший спектр чинників, зокрема підвищення рівня життя, соціального добробуту та розподілу багатства.

Економічне зростання насамперед пов'язане зі збільшенням валового внутрішнього продукту (ВВП) країни з плином часу. Воно вимірюється відсотковим збільшенням вартості товарів і послуг, вироблених у межах кордонів країни. Це зростання часто розглядається як фундаментальний показник економічного здоров'я та життєздатності, що відображає підвищення продуктивності, інвестицій та технологічного прогресу.

Однак темпи зростання ВВП не дають повної картини добробуту економіки. Вони можуть приховувати нерівність у розподілі доходів, погіршення стану довкілля та якості життя громадян. Більше того, зосередженість виключно на

зростанні ВВП може призвести до політики, яка надає пріоритет короткостроковим вигодам за рахунок довгострокової стійкості та соціальної справедливості.

На відміну від економічного зростання, яке можна виміряти кількісно, економічний розвиток є багатограним і якісним поняттям. Воно враховує такі фактори, як доступ до охорони здоров'я, освіти, житла та культурних можливостей, а також збереження природних ресурсів і сприяння соціальній згуртованості. Економічний розвиток спрямований на підвищення загального добробуту та якості життя всіх членів суспільства, з акцентом на зменшення бідності, нерівності та соціальної ізоляції.

Хоча економічне зростання та економічний розвиток є різними поняттями, вони не є взаємовиключними. Насправді, сталий економічний розвиток часто вимагає стійкого економічного зростання як основи для прогресу. Однак важливо визнати, що економічне зростання саме по собі не гарантує широкого покращення рівня життя чи соціального добробуту.

Дохід на душу населення є найкращим доступним показником вартості товарів і послуг, доступних суспільству в розрахунку на одну особу за рік. Хоча існує ряд проблем з вимірюванням як рівня доходу на душу населення, так і темпів його зростання, ці два показники є найкращими для оцінки рівня економічного добробуту в країні та її економічного зростання.

Рівень економічного розвитку можна оцінити за допомогою різноманітних індикаторів, таких як величина виробленого валового внутрішнього продукту та його похідних у розрахунку на одну особу. Також, сюди входять масштаб, динаміка зростання та частка інноваційних галузей у промисловому секторі; стан зайнятості населення за кількісними та якісними характеристиками; ступінь організованості та результативності суспільного виробництва, який вимірюється показниками продуктивності праці, якісними характеристиками продукції та іншими параметрами ефективності.

Аналізуючи економічний розвиток з точки зору часових періодів, можна виокремити три фундаментальні типи такого розвитку, кожен з яких має свої характерні особливості, переваги та недоліки:

- Екстенсивний економічний розвиток;
- Інтенсивний тип економічного розвитку;
- Детенсивний економічний розвиток.

Розглянемо детальніше кожен із них. Екстенсивний економічний розвиток характеризується зростанням економіки переважно за рахунок механічного нарощування кількісних показників використання ресурсів. При цьому типі розвитку збільшення обсягів виробництва досягається шляхом залучення додаткових трудових ресурсів, розширення виробничих площ, збільшення обсягів видобутку та споживання сировини, освоєння нових земель.

Цей тип розвитку є відносно простим для реалізації, але має суттєві обмеження, пов'язані з вичерпністю ресурсів та неминучим зниженням ефективності виробництва при постійному технологічному рівні [9].

Інтенсивний тип економічного розвитку базується на якісному вдосконаленні різноманітних систем національної економіки. Він передбачає:

- Впровадження новітніх технологій та інновацій;
- Модернізацію виробничого обладнання;
- Підвищення кваліфікації працівників;
- Вдосконалення систем організації та управління виробництвом;
- Оптимізацію використання ресурсів;
- Підвищення продуктивності праці [9].

При інтенсивному розвитку зростання виробництва відбувається не за рахунок збільшення кількості ресурсів, а через підвищення ефективності їх використання, що є більш перспективним і сталим шляхом економічного зростання.

Детенсивний економічний розвиток являє собою негативну тенденцію, при якій відбувається погіршення технічного і технологічного рівнів виробництва, що призводить до деградації національної економічної системи в цілому. Цей тип розвитку характеризується зниженням ефективності використання ресурсів, застарілими технологіями та обладнанням, зростанням ресурсомісткості

виробництва, необхідністю збільшення обсягів ресурсів більш як на одиницю для виробництва одиниці додаткової продукції [10].

Детенсивний розвиток є збитковим для економіки та призводить до поступового виснаження ресурсного потенціалу країни, зниження конкурентоспроможності національного виробництва, погіршення соціально-економічних показників та, в кінцевому рахунку, до економічної кризи.

На практиці чисті типи економічного розвитку зустрічаються рідко. Економіки більшості країн характеризуються змішаним типом розвитку з переважанням екстенсивних або інтенсивних факторів. Розвинені країни зазвичай демонструють більшу частку інтенсивних факторів, тоді як економіки, що розвиваються, часто покладаються на екстенсивні методи.

Перехід від екстенсивного до інтенсивного типу розвитку є одним із ключових завдань економічної політики багатьох країн, оскільки саме інтенсивний розвиток створює умови для сталого довгострокового економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та покращення якості життя населення.

Основними факторами економічного розвитку є технічні, технологічні, екологічні, економічні, трудові, соціальні, політичні, духовні, географічні, демографічні, соціально-економічні, правові, інформаційні, інтелектуальні та ін.

Отже, економічний розвиток суспільства є процесом, який охоплює економічне зростання, структурні зрушення в економіці, рівень і якість життя населення [11].

Для вимірювання економічного розвитку використовують низку показників, які дають можливість оцінити рівень розвитку певної країни. Як зазначалось раніше, основним показником є ВВП. Проте, валовий внутрішній продукт на душу населення (ВНД) є більш інформативним показником, який дозволяє порівнювати рівень економічного розвитку різних країн. Для коректних міжнародних порівнянь використовується ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС), що враховує різницю в цінах між країнами [12].

Існують також і структурні показники, як от галузева структура економіки, що показує частку різних секторів у ВВП. Сюди входять три основних сектори, а

саме: первинний, вторинний та третинний. Також деякі науковці виділяють ще й четвертинний сектор, куди входять дослідження та розробки, інформаційні технології, та підприємства, що спрямовані на застосуванні знань на користь зростання та розвитку [13].

В свою чергу, переважання третинного та четвертинного секторів характерне для постіндустріальних розвинених економік, тоді як висока частка первинного сектора часто свідчить про нижчий рівень розвитку.

Оскільки поняття економічного розвитку та зростання у науковій літературі часто йдуть як взаємозамінні, до показників розвитку відносять ще й показники технологічного рівня. До прикладу, такими показниками є:

- Частка високотехнологічних галузей у структурі промисловості та експорту;
- Витрати на дослідження і розробки у відсотках від ВВП (для розвинених країн цей показник зазвичай перевищує 2% ВВП) [14];
- Показники цифровізації економіки, а саме рівень проникнення інтернету, розповсюдження електронної комерції, частка цифрового сектора в економіці.

Інші показники є не менш значущими, проте застосовуються для більш глибокого аналізу, або ж для формування різних статистичних даних. До цієї вибірки можна віднести показники прямих іноземних інвестицій, індекс людського розвитку, індекс сприйняття корупції, індекс економічної свободи, рейтинг легкості ведення бізнесу та низка екологічних показників. Наочне зображення міститься у Таблиці 1.2

Таблиця 1.2 – Групування показників для виміру економічного розвитку

Група	Перелік показників
Основні показники	ВВП, ВНД, ВВП на душу населення
Структурні показники	галузева структура економіки, показники технологічного рівня
Показники глибокого аналізу	показники прямих іноземних інвестицій, індекс людського розвитку, індекс сприйняття корупції, індекс економічної свободи, рейтинг легкості ведення бізнесу
Екологічні показники	Показники використання відновлюваних джерел енергії, вуглецева інтенсивність або інтенсивність викидів ВВП

Джерело: складено автором на основі даних [12-14]

Отже, економічне зростання є невід'ємною складовою сталого розвитку, що забезпечує не лише економічний добробут, але й соціальну справедливість, екологічну стійкість та політичну стабільність. У цьому контексті, дослідження сутності та факторів економічного зростання є ключовим завданням для економічної науки та державної політики, спрямованим на забезпечення процвітання націй та добробут майбутніх поколінь.

Розуміння сутності та темпів економічного зростання є критично важливим для розробки ефективних стратегій розвитку, здатних забезпечити стійке підвищення рівня життя населення, зменшення соціальної нерівності та створення сприятливих умов для інновацій та технологічного прогресу. У даному випадку, економічне зростання виступає й як якісна трансформація економічної системи, що сприяє підвищенню її ефективності та конкурентоспроможності на світовому ринку.

1.2 Сутність та еволюція глобальних економічних трендів

Економічний розвиток сучасного глобального світу являє собою складну динамічну систему взаємопов'язаних процесів та явищ. Він формується під впливом численних факторів, серед яких технологічні інновації, геополітичні зміни та соціально-економічні трансформації.

У контексті постійних змін особливого значення набувають сучасні економічні тренди, що визначають стратегічні напрямки розвитку національних економік та світового господарства в цілому. Ці тренди становлять основу для розуміння перспектив економічного зростання та потенційних можливостей для бізнесу.

Різні джерела мають схожий підхід до визначення поняття «економічний тренд», проте суть зберігається, що й можна побачити в Таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Визначення поняття «економічний тренд»

Джерело	Визначення
Міжнародна енциклопедія соціальних та поведінкових наук	Означає загальний напрямок, в якому рухається економіка протягом певного періоду часу, який часто вивчається шляхом аналізу впливу таких факторів, як ВВП і рівень безробіття, на рівень народжуваності.
Словник Коллінз	Це зміна або розвиток у напрямку чогось нового чи іншого.
Омар Орландо та ін.	Загальна тенденція розвитку економіки країни

Джерело: складено автором на основі даних [15-17].

Економічний тренд – це загальний напрямок, в якому рухається економіка протягом певного періоду часу, на який часто вказує динаміка економічних показників, таких як зростання ВВП, рівень безробіття та інфляція.

Розуміння економічних тенденцій допомагає аналізувати причини та наслідки економічних змін, а також прогнозувати майбутні економічні умови. На ці тенденції можуть впливати різні фактори, включаючи державну політику, глобальні події та зміни в поведінці споживачів.

Вимірювання рівня економічного розвитку та оцінка економічних трендів – це два взаємопов'язані, але принципово різні підходи до аналізу економічної ситуації. Головна відмінність полягає в тому, що рівень розвитку визначає поточний стан конкретної економіки відносно інших або певного еталону, в той час як економічні тренди показують траєкторію руху економіки, її динаміку та потенційні зміни в майбутньому, надаючи інформацію для формування довгострокової економічної стратегії, особливо для країн, що розвиваються.

Варто розрізняти періодичні економічні коливання та справжні тенденції. Тимчасові відхилення в економічних показниках можуть бути спричинені сезонними факторами або короткостроковими потрясіннями, тоді як справжні тенденції відображають більш фундаментальні зміни в економічній структурі та її загальному функціонуванні.

Тисячоліттями економічний прогрес був здебільшого лінійним і пов'язаним зі зростанням населення. Без машин і технологічних інновацій одна людина могла б виробляти лише стільки, скільки вона має часу і ресурсів.

Відносно нещодавно, інновації в технологіях та енергетиці дозволили вступити в дію ефекту стрімкого зростання. Спочатку це відбулося в Західній Європі та Північній Америці, а тепер розповсюджується і в інших частинах світу. У міру того, як це науково-технологічне середовище вирівнюється, такі країни, як Китай та Індія, які традиційно були одними з найбільших економік в історії, зараз повертаються до свого великого зростання [18].

Аналізуючи історичні трансформації глобальних економічних тенденцій, можна простежити еволюційний шлях світової економіки від найпростіших форм господарювання до складних інтегрованих систем сучасності.

Економічні системи пройшли величезний шлях розвитку, змінюючись під впливом технологічних інновацій, соціальних зрушень, політичних подій та культурних трансформацій.

Історичні цикли демонструють, як людство поступово переходило від простого самозабезпечення до складних глобальних економічних взаємодій, від прямого обміну до високорозвинених фінансових інструментів, від ручної праці до автоматизованого виробництва.

Наведена нижче Таблиця 1.4 дає змогу побачити, як кардинально змінювалися економічні моделі протягом різних історичних епох, демонструючи поступовий перехід від натурального господарства до сучасної глобалізованої економіки.

Від стародавності, до епохи соціального ринкового господарства з домінуванням сектору послуг та активною глобалізацією, кожен період приносив унікальні економічні характеристики, що формували основи для наступних трансформацій.

Спостерігається перехід від повної залежності від природних циклів до формування штучних економічних циклів, що регулюються ринковими та державними механізмами. Важливою характеристикою є збільшення швидкості економічних змін – якщо стародавні та античні економічні моделі зберігалися протягом тисячоліть, то сучасні трансформації відбуваються за десятиліття.

Таблиця 1.4 – Еволюція економічних трендів

Період	Коротка характеристика епохи
Стародавність	Натуральний, нетоварний характер. Провідна галузь – сільське господарство, в основному землеробство, де зайнято від 75 до 95 % працездатного населення. Економіка коливається відповідно до природних циклів.
Античність	Зберігається натуральний характер економіки, збереження сільського господарства як провідної галузі. Особливе значення приділяється розвитку ремесел, будівництва доріг та інфраструктури. Розвиток товарно-грошових відносин та кредитних операцій.
Середньовіччя	Характеризується занепадом усіх галузей, інститутів та науки, в тому числі й населення. Проте, з'являється чітке розмежування ремесел, поява «податкового стану» та розвиток відносин із арабським світом, що, на той момент, був більш розвинутим за Європу.
Епоха первісного нагромадження капіталу	Період кінця XV ст. – до кінця XVIII ст. Оскільки основним рушійним механізмом є епоха Великих географічних відкриттів, що спричинило збільшення кількості золота та срібла, а також революцію цін. Також сюди відноситься поява технології друкарства, зміна структури раціону харчування та соціальні зміни у вигляді розшарування населення.
Епоха вільної конкуренції	Період кінця XVIII ст. – перша половина XIX ст. Характеризується промисловою революцією, будівництвом залізниць; провідними галузями є металургія та машинобудування. Збільшення числа зайнятих, визнання загальних прав і свобод людини, більш суттєве розшарування населення.
Епоха монополістичного капіталізму	Період з 1870-х рр. – середина XX ст. Поява провідної монополії практично у кожній галузі, більший розвиток у машинобудуванні та зміцнення законодавчої бази, науково-технічний прогрес. Після Другої світової війни відбувся перехід до економіки, більш орієнтованої на споживача, що призвело до зростання середнього класу та субурбанізації. Післявоєнний спад та Велика депресія.
Епоха соціального ринкового господарства	Період з 1950-х рр. – початок XXI ст. Характеризується доступністю більшості товарів та послуг. На кінець XX ст. відбуваються перші прояви глобалізації, глобальної екологічної кризи та різкий розвиток технологій, а також роботизація виробництва. У більшості розвинутих країн переважає сектор послуг.

Джерело: складено автором на основі даних [19].

Підсумовуючи представлені в таблиці епохи економічного розвитку, можна виокремити певний тренд еволюції світової економіки, а саме поступове ускладнення економічних систем, що супроводжується диверсифікацією видів діяльності та зростанням ролі нематеріальних факторів виробництва. Спостерігається перехід від повної залежності від природних циклів до формування штучних економічних циклів, що регулюються ринковими та державними механізмами.

Ключовим показником є також зміна структури зайнятості – від абсолютного домінування аграрного сектору до переважання сфери послуг у розвинених країнах.

Не менш значущим є перехід від локалізованих економік до глобальної взаємозалежної системи, де фактори виробництва й товари вільно переміщуються через кордони. Така еволюція свідчить про здатність людства створювати все більш ефективні економічні інститути, але водночас породжує нові виклики, зокрема зростання нерівності, екологічні проблеми та складність управління глобальною економічною системою.

Після Другої світової війни низка країн, що розвиваються, здобули незалежність від своїх колишніх колоніальних правителів. Одним із поширених тверджень лідерів рухів за незалежність було те, що колоніалізм був відповідальним за увічнення низького рівня життя в колоніях [20].

Таким чином, економічний розвиток після здобуття незалежності став метою політики не лише через бажання підвищити рівень життя, але й через політичні обіцянки, а нездатність досягти прогресу в розвитку, за переконаннями того часу, була б інтерпретована як поразка руху за незалежність. Країни, що розвиваються, в Латинській Америці та інших регіонах, підхопили аналогічне переконання, що економічне домінування індустриальних країн гальмувало їхній розвиток, і вони теж долучилися до пошуку шляхів швидкого зростання [21].

Глобальні економічні тренди з початку 2000-х років до сьогодні сформувалися під впливом комплексу взаємопов'язаних процесів, серед яких доцільно виокремити кілька фундаментальних трансформацій. Цей період розпочався технологічною бульбашкою, кризи доткомів на межі тисячоліть, що стимулювала подальший розвиток цифрової економіки.

Згодом трансформації відбулись під впливом глобальної фінансової кризи 2008-2009 років, яка спричинила масштабну переоцінку фінансових регуляторних механізмів, запровадження нетрадиційної монетарної політики центральними банками та зростання глобального боргового навантаження [22].

Ця криза, каталізатором якої став колапс американського ринку іпотечних кредитів, що видавались позичальникам з низьким кредитним рейтингом, швидко переросла у системну фінансову кризу безпрецедентних масштабів, що оголила структурні недоліки фінансового сектору.

Серед них можна виділити недостатню капіталізацію банків, неадекватну оцінку системних ризиків та регуляторну фрагментацію. У відповідь, регулятори впровадили комплексні реформи, що посилили вимоги до капіталу, ліквідності та прозорості банківських установ, реструктурували нагляд за фінансовими ринками та створили інструменти задля запобігання системним кризам.

Масштабні фіскальні стимули, реалізовані урядами для подолання рецесії, призвели до стрімкого зростання державного боргу розвинених країн, що трансформувало проблему приватного боргу у проблему державної заборгованості, особливо гостро проявившись у Єврозоні під час боргової кризи 2010-2012 років, коли країни перехідної економіки зіткнулись із кризою державного боргу та структурними дисбалансами єдиної валютної зони.

Тривале застосування надзвичайних монетарних стимулів створило феномен «нової нормальності». Під цим визначенням мається на увазі тривалий період низьких відсоткових ставок, помірного економічного зростання та стриманої інфляції.

В свою чергу, це породило нові види ризиків, включаючи надмірне нарощування корпоративного боргу, «бульбашки» на ринках активів, та поглиблення проблеми нерівності через асиметричний вплив монетарної політики на різні соціально-економічні групи, одночасно ускладнюючи процес нормалізації монетарної політики та створюючи передумови для майбутньої фінансової вразливості [22].

Економічний ландшафт цього періоду визначався безпрецедентно низькими відсотковими ставками, що стимулювали інвестиційний бум, особливо у сферах технологій та нерухомості, одночасно поглиблюючи проблему нерівності через нерівномірний доступ до капіталу.

Паралельно відбувалося зміщення економічного впливу до країн, що розвиваються, передусім до Китаю, який перетворився зі «світової фабрики» на геоекономічного конкурента західних економік, що призвело до посилення протекціоністських тенденцій та «решорингу» – повернення виробництв назад до розвинених країн.

Постфінансовий період 2010-х років характеризувався прискореним розвитком індустрії фінансових технологій, зростанням ролі криптовалют та блокчейн-технологій, що створили передумови для децентралізованих фінансів і альтернативних платіжних систем, підбиваючи монополію традиційних фінансових інституцій.

Зростання впливу технологічних гігантів призвело до посилення антимонопольного регулювання та глобальних дискусій щодо оподаткування цифрових послуг. Посткризова реструктуризація глобальних ланцюгів вартості супроводжувалася формуванням регіональних торговельних блоків та економічних союзів, що відображало перехід від гіперглобалізації до більш фрагментованої міжнародної економічної системи [21].

Прискорена діджиталізація економіки обумовила появу платформних бізнес-моделей, поширення гіг-економіки та зміну структури ринку праці, посилюючи нерівномірність у розподілі економічних вигод. В той час, як пандемія COVID-19 2020-2021 років викликала безпрецедентне поєднання шоків попиту та пропозиції, прискорила цифрову трансформацію та спровокувала інфляційні процеси, підсилені експансивною фіскальною та монетарною політикою, порушеннями глобальних ланцюгів постачання та геополітичною напруженістю.

Завершальною тенденцією, що набирає обертів, стала зелена трансформація економіки, спрямована на декарбонізацію та сталий розвиток, обумовлена як екологічними викликами, так і технологічними можливостями відновлюваної енергетики, що призвела до переорієнтації інвестиційних потоків та формування нових індустріальних кластерів, одночасно створюючи виклики для традиційних галузей та посилюючи глобальну конкуренцію за доступ до критично важливих ресурсів.

Фундаментальним чинником, що обумовив появу таких трансформацій, став перехід до економіки знань, де конкурентні переваги дедалі більше визначаються інтелектуальним капіталом, інноваціями та технологічним лідерством, змінюючи традиційні співвідношення між працею та капіталом, а також створюючи новий клас глобальних викликів, пов'язаних із кібербезпекою, захистом даних та штучним інтелектом, що вимагає нових підходів до міжнародного економічного регулювання та співпраці.

Отже, на підставі представленого дослідження можна зробити висновок, що глобальні економічні системи пройшли значну еволюцію від примітивних форм господарювання до складних інтегрованих структур. Також спостерігається чіткий тренд до прискорення темпів змін, диверсифікації економічної діяльності та зростаючої ролі нематеріальних активів.

Історичні трансформації демонструють перехід від локальних ізольованих економік до взаємопов'язаної світової системи, де відбувається суттєвий перерозподіл впливу на користь нових гравців, особливо країн Азії. Періоди після 2000-х років характеризуються циклами фінансової нестабільності, цифровізацією, зміною структури ринку праці та появою платформних моделей бізнесу.

Сучасні виклики, включаючи пандемію та екологічні проблеми, прискорили декарбонізацію економіки та формування нових індустріальних кластерів. Зараз більший акцент робиться на інтелектуальний капітал, а традиційні співвідношення між виробничими факторами суттєво видозмінюються під впливом технологічного прогресу та глобальної конкуренції.

Головним фактором сучасних економічних трендів є перехід до економіки знань, що потребує нових підходів до міжнародного співробітництва, регулювання цифрових платформ та вирішення глобальних проблем кібербезпеки, захисту даних та етичного використання штучного інтелекту.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

2.1 Динаміка ключових напрямів трансформації світової економіки

У сучасному глобалізованому світі процеси трансформації світової економіки набувають надзвичайно складного та багатовекторного характеру. Під впливом технологічних інновацій, геополітичних зрушень, кліматичних викликів та соціально-економічних переворотів традиційні моделі господарювання зазнають фундаментальних змін.

Новітні тренди, такі як зміни в глобальній фінансовій системі, поширення штучного інтелекту, кліматичні зміни, трудова міграція, зростання кількості конфліктів по всьому світу та рецесія в економіці, радикально перебудовують усталені економічні парадигми, змушуючи країни та корпорації адаптуватися до принципово нових умов глобальної конкуренції та сталого розвитку. Перелік глобальних трендів наведений у Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Перелік світових трендів по сферах

Сфера	Тренди
Демографія	Старіння нації, спад народжуваності, збільшення видатків на медицину, міжнародна міграція.
Екологія	Поступовий перехід на відновлювальні джерела енергії, збільшення видатків на розвиток альтернативної енергетики, боротьба за Арктику.
Технології	Конвергенція наукових галузей, боротьба за технологічне лідерство, впровадження ШІ, технологія 5G.

Джерело: складено автором на основі даних [23-32].

Демографічні зміни часто викликають занепокоєння через побоювання, що старіння населення призведе до занепаду економіки та зниження рівня життя, а стрімке зростання кількості молодого населення може призвести до підвищення рівня безробіття ще до того, як країна досягне економічного процвітання.

Багато країн стикаються з демографічною проблемою, оскільки рівень народжуваності падає нижче рівня відтворення населення, що сягає 2,1 дитини на жінку. Очікується, що після 2064 року населення планети скоротиться. Оскільки населення починає скорочуватися, коли смертність перевищує народжуваність, країни повинні забезпечити зростання за рахунок збільшення участі робочої сили або підвищення продуктивності.

Відповідно до прогнозу Національної розвідки США, протягом наступних 20 років населення світу продовжить зростати, досягнувши приблизно 9,2 млрд осіб, але темпи зростання сповільняться [23].

Графік динаміки населення світу, зображений на Рисунку 2.1 демонструє стабільне та передбачуване зростання чисельності населення. Поступове збільшення населення з приблизно 6 до 8 млрд. осіб означає розширення глобального трудового потенціалу, зростання споживчого попиту та потенційне збільшення продуктивності економіки.

Особливо важливим є те, що зростання населення відбувається переважно в країнах, що розвиваються, що може суттєво змінити глобальний економічний ландшафт у найближчі десятиліття.

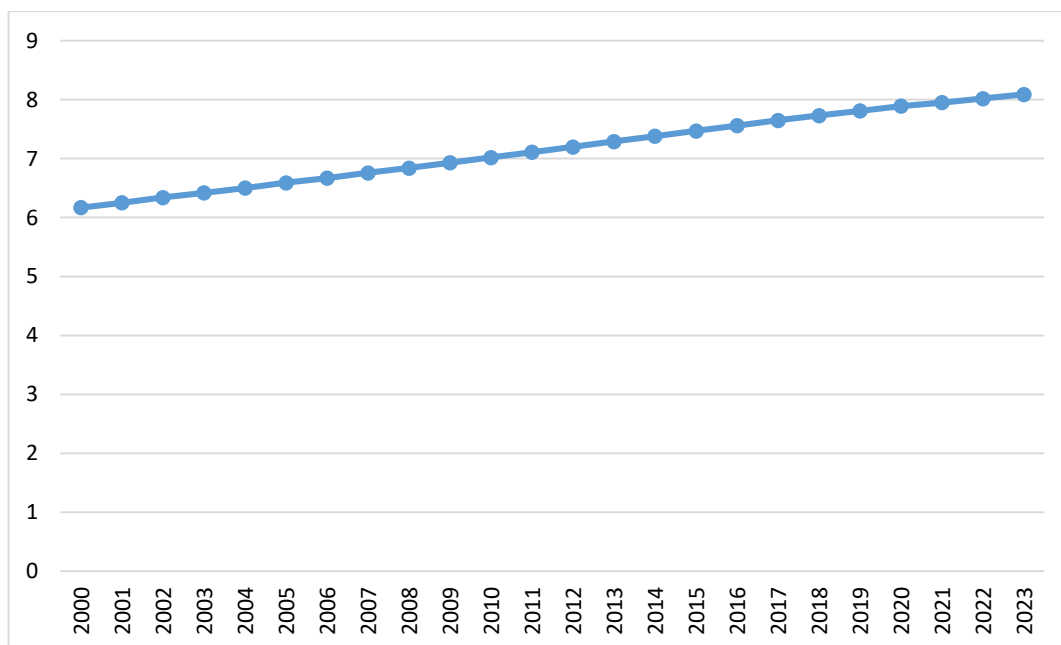

Рисунок 2.1 – Динаміка населення світу, млрд.ос., 2000-2023 рр. [24]

Старіння населення стане визначальною тенденцією. Середній вік зросте з 31 до 35 років, причому в деяких країнах, як-от Японія та Південна Корея, він

перевищить 53 роки. Це створить виклики для систем соціального забезпечення та ринку праці, особливо в країнах з швидким старінням населення.

Покращення охорони здоров'я та добробуту призвело до зростання очікуваної тривалості життя в усіх вікових групах, тоді як покращення соціальної та гендерної рівності, покращення статевого виховання та зростання витрат на виховання дітей сприяли зниженню рівня народжуваності.

Графік на рисунку 2.2 демонструє глобальну тенденцію до збільшення частки ВВП, що виділяється на охорону здоров'я протягом 2000-2022 років.

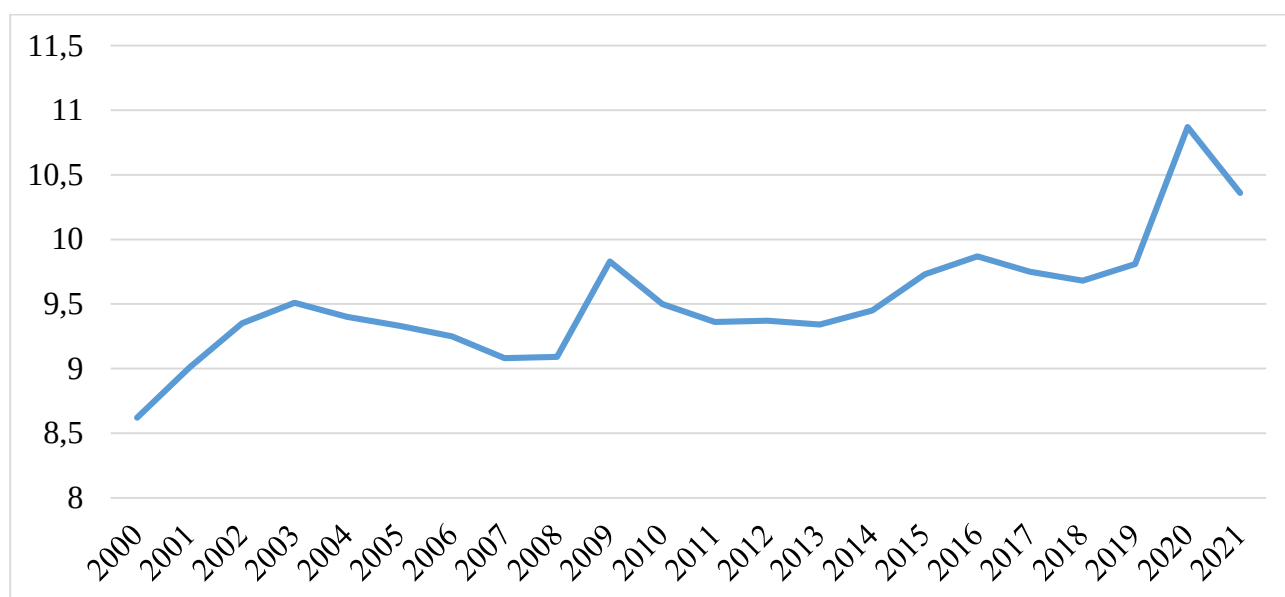

Рисунок 2.2 – Світові витрати на охорону здоров'я, % від ВВП 2000-2021 рр. [25]

Динаміка показує поступове зростання з приблизно 8,5% ВВП у 2000 році до піку близько 11% у 2022 році. На графіку спостерігаються певні коливання, зокрема помітне збільшення після 2019 року, що цілком пов'язано з пандемією COVID-19, яка змусила країни світу суттєво підвищити витрати на медичну сферу.

З економічної точки зору, це відображає глобальний тренд до визнання охорони здоров'я як критично важливого елементу економічного розвитку та соціального захисту, а також демонструє зростаючий фінансовий тягар медичних послуг, пов'язаний із старінням населення, розвитком нових медичних технологій та підвищенням вартості лікування.

Міграція залишатиметься важливим глобальним явищем. Понад 270 млн. осіб проживають поза межами своїх країн, переважно в пошуках кращих

економічних можливостей. Країни, де спостерігається старіння нації, дедалі більше залежатимуть від іммігрантів для підтримки робочої сили [23].

Міжнародні грошові перекази робітників – це фінансові або негрошові перекази, що здійснюються мігрантами безпосередньо сім'ям або громадам у країнах їхнього походження.

Світовий банк узагальнює глобальні дані про міжнародні грошові перекази, незважаючи на численні прогалини в даних, відмінності у визначеннях та методологічні проблеми при складанні точної статистики. Його дані, однак, не фіксують незареєстровані потоки через офіційні або неофіційні канали, а фактична величина глобальних грошових переказів, ймовірно, буде більшою, ніж доступні оцінки.

Країни з високим рівнем доходу майже завжди є основним джерелом грошових переказів. Протягом десятиліть Сполучені Штати незмінно були найбільшою країною-відправником грошових переказів із загальним відтоком у 2022 році 79 млрд. доларів США, за ними йдуть Саудівська Аравія (39 млрд. дол. США), Швейцарія (31,9 млрд. дол. США) і Німеччина (25,6 млрд. дол. США).

На рисунку 2.3 зображено перелік країн-реципієнтів грошових переказів робітників.

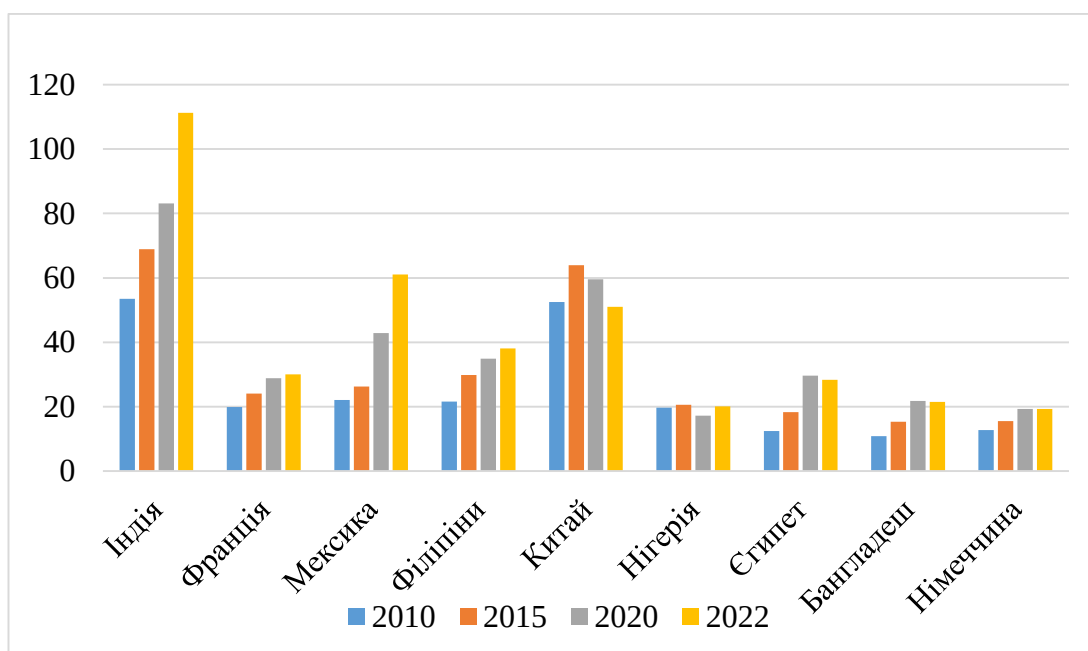

Рисунок 2.3 – Країни-лідери отримання грошових переказів робітників, млрд. дол. США [26]

Наступною важливою тенденцією є зміна клімату. Вона являє собою глобальну загрозу, яка впливає на фізичні, екологічні та соціальні системи планети. Використання вичерпних копалин досі є одним з передових джерел енергії для світу, хоча й поступово набирають популярності альтернативні відновлювальні джерела, як от сонячна енергетика та гідроенергетика, що зображено на рисунку 2.4.

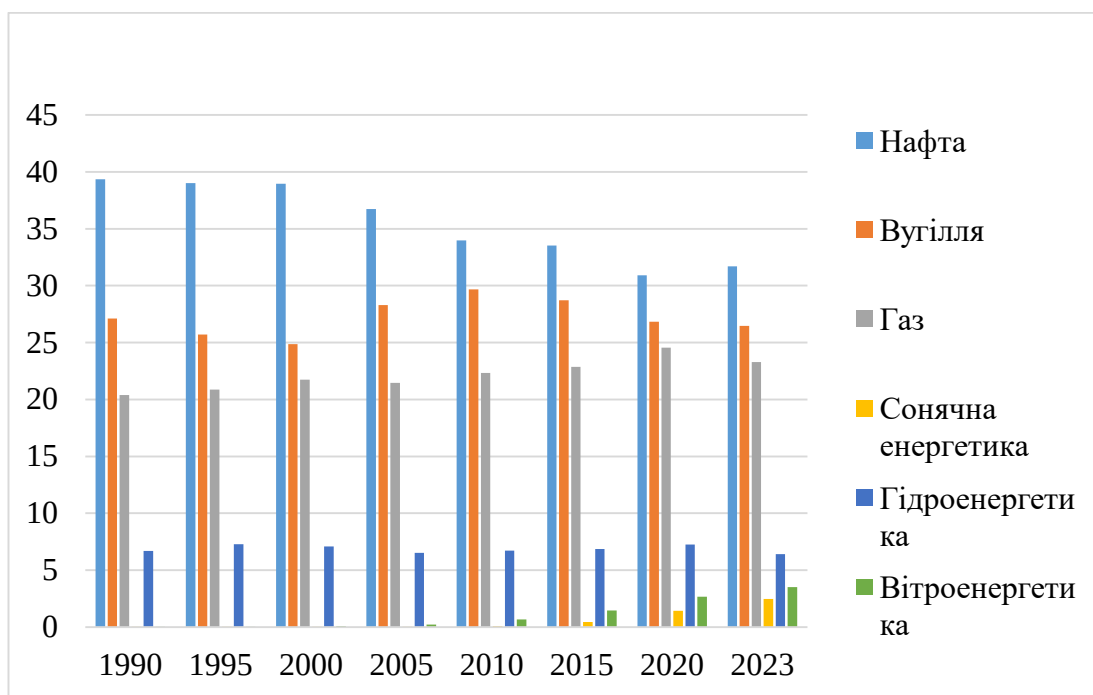

Рисунок 2.4 – Споживання енергії за ресурсами, %, 1990-2023 рр. [27]

Також відбувається стрімке зростання глобальних інвестицій у відновлювану енергетику, енергоефективність та інші технології на фоні тенденцій до переходу на альтернативні джерела енергії. З кожним роком, держави збільшують видатки та інвестують у розвиток відновлювальної енергетики та підвищення енергоефективності.

Відмова від викопного палива може суттєво змінити геополітику та економіку, залежно від її швидкості та структури. Нафтові держави, на які в даний час припадає 8% світового ВВП і майже 900 млн. осіб, зіткнуться з серйозними втратами доходів в агресивному сценарії декарбонізації. Ті, хто може ефективніше і дешевше видобувати нафту або диверсифікувати свою економіку, краще перенесуть перехідний період [23].

У 2022 році глобальні інвестиції в технології енергетичного переходу, включаючи відновлювані джерела енергії, енергоефективність, електрифікований транспорт і тепло, зберігання енергії, досягли 1,3 трильйона доларів США.

В свою чергу, це на 19% перевищує рівень інвестицій у 2021 році та на 70% порівняно з рівнем до пандемії у 2019 році, незважаючи на переважаючі макроекономічні, геополітичні проблеми та проблеми з ланцюгами поставок, детальніше зображено на рисунку 2.5.

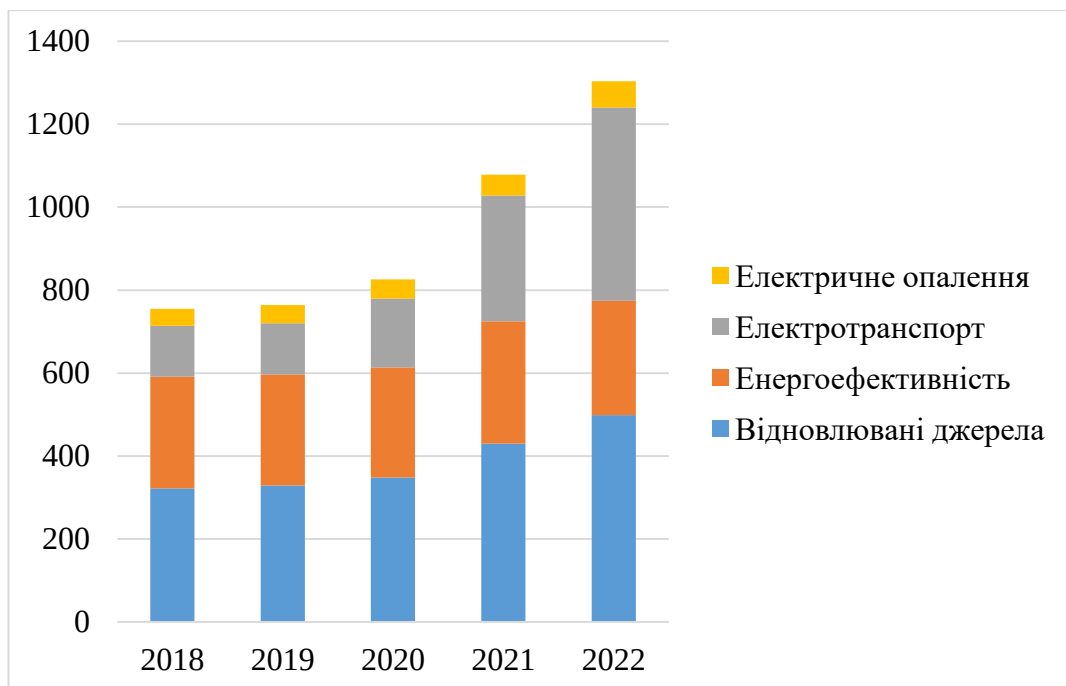

Рисунок 2.5 – Глобальні інвестиції у відновлювану енергетику, енергоефективність та інші технології, млрд. дол. США [28]

Зміна клімату швидко трансформувала Арктику, зробивши раніше недоступні райони більш доступними для економічного і стратегічного використання. Північний морський шлях (ПМШ) і Північно-Західний прохід (ПЗП) можуть стати економічно життєздатними до 2023 року, потенційно перенаправляючи транспортні потоки з Суецького каналу [29].

У міру розширення доступу до критично важливих ресурсів держави змінюватимуть стратегії і посилюватимуть конкуренцію за зростаюче економічне і військове значення Арктики. Ця конкуренція також зумовлена її мілітаризацією.

Технологічний ландшафт у найближчому майбутньому формуватимуть кілька визначальних тенденцій. По-перше, прискориться конвергенція різних

наукових галузей, що створить унікальні можливості для інновацій. Штучний інтелект, біотехнології та телекомунікації взаємо пов'язуються, народжуючи несподівані технологічні рішення.

Друга важлива тенденція – глобальна конкуренція за технологічне лідерство. Країни та корпорації змагатимуться за домінування в ключових технологічних сферах, інвестуючи величезні ресурси в дослідження та розробки. Особливо активно конкуруватимуть США та Китай.

Штучний інтелект (ШІ) стане наскрізною технологією, що трансформує практично всі сфери життя. Незабаром, ШІ радикально змінить охорону здоров'я, транспорт, освіту, сільське господарство та промисловість. Водночас це принесе значні виклики: масштабне безробіття, питання етики та приватності. Розробка програмного забезпечення, маркетинг та сфера послуг – це три галузі, які зазнали найвищих темпів впровадження та інвестицій [30].

За даними журналу Форбс, найпоширенішими способами використання ШІ в бізнесі є:

- Обслуговування клієнтів – 56%
- Кібербезпека та боротьба з шахрайством – 51%
- Цифрові персональні асистенти – 47%
- Управління взаємовідносинами з клієнтами – 46%
- Управління запасами – 40% [31].

Впровадження технології 5G має трансформувати бізнес-сектор, значно покращивши цифровий зв'язок та операційну ефективність. Це п'яте покоління технологій мобільного зв'язку обіцяє неймовірно високу швидкість передачі даних, значне зменшення затримок і розширені можливості для підключення безлічі пристроїв. Такі технологічні досягнення є ключовими для розвитку інноваційних бізнес-моделей, значного покращення якості обслуговування клієнтів та забезпечення безпрецедентних рівнів зростання і конкурентоспроможності в різних галузях.

Глобальний доступ до інтернету став ключовим фактором економічного розвитку країн, створюючи значні відмінності між цифровими лідерами та

відстаючими регіонами. Незважаючи на стрімке зростання підключень за останні десятиліття, близько третини світового населення все ще не має доступу до мережі, що формує так званий «цифровий розрив». Економічні наслідки цього розриву проявляються у нерівних можливостях для розвитку цифрової економіки, електронної комерції, дистанційної освіти та роботи. Детальніше зображено на рисунку 2.6, дані представлені за 1990-2021 рр.

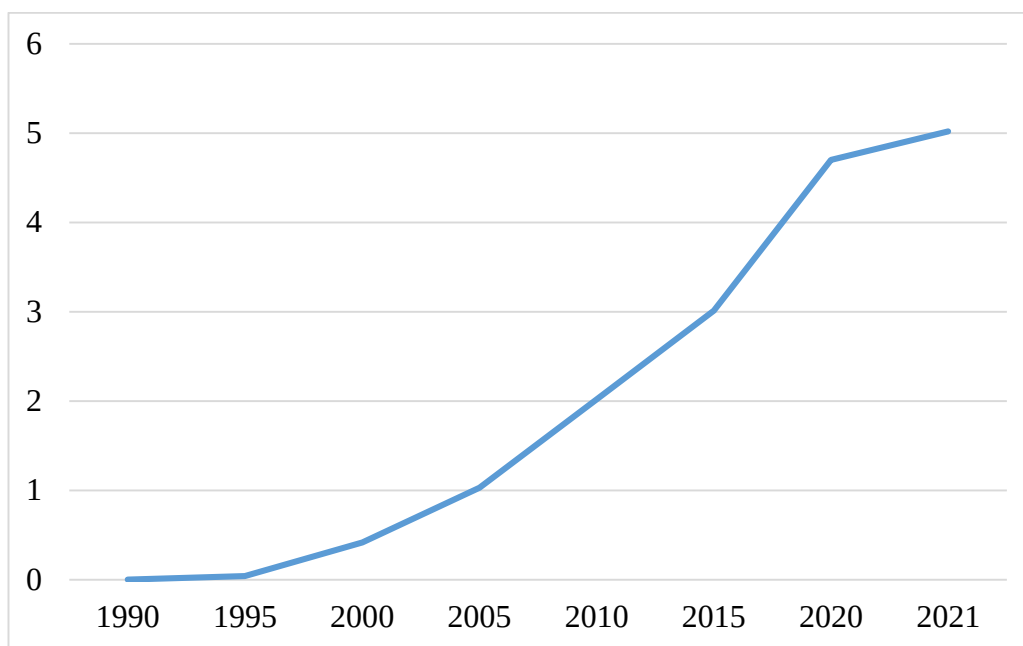

Рисунок 2.6 – Кількість людей, що мають доступ до інтернету, млрд. ос. [32].

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що сучасні глобальні трансформації світової економіки характеризуються багатовекторністю та складністю.

Ключовими трендами є демографічні зміни (старіння населення, скорочення народжуваності, міграція), екологічні виклики (перехід до відновлюваних джерел енергії, збільшення інвестицій в альтернативну енергетику), технологічні інновації (конвергенція наукових галузей, впровадження ШІ, розвиток 5G).

Зростання частки ВВП на охорону здоров'я, зумовлене старінням населення та розвитком медичних технологій, збільшення міжнародних грошових переказів від трудових мігрантів, а також стрімке зростання інвестицій у відновлювану енергетику підтверджують значимість виявлених трендів.

Технологічний розвиток, особливо в сфері штучного інтелекту та 5G, створює нові можливості для бізнесу, одночасно формуючи «цифровий розрив»

між розвиненими країнами та тими, що розвиваються, що матиме суттєвий вплив на подальший економічний розвиток у глобальному масштабі.

2.2 Регіональні особливості прояву економічних трендів

У сучасному світі глобальні економічні тренди виявляють себе з різною інтенсивністю та характером впливу залежно від специфіки регіонів. Регіональні особливості прояву глобальних економічних тенденцій обумовлюються комплексом факторів, серед яких: історично сформовані економічні моделі, рівень інтеграції в світову економіку, географічне положення, ресурсний потенціал, інституційне середовище та адаптивність економічних систем до зовнішніх викликів. Дослідження цих особливостей має ключове значення для розуміння асиметричності розвитку світової економіки та формування ефективних стратегій економічної політики як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Регіональний поділ світу відповідно до методик провідних міжнародних організацій характеризується значним різноманіттям підходів. Основними організаціями в даному випадку є: Світовий Банк, Всесвітня Організація Охорони Здоров'я, ООН та Платформа Світового банку з питань бідності та нерівності. Їх підходи до розподілення регіонів світу зазначені у Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Регіони світу відповідно до методик міжнародних організацій

Організація	Регіони світу
Світовий Банк	Сім регіонів: Східна Азія та Тихоокеанський регіон, Європа та Центральна Азія, Латинська Америка та Карибський басейн, Близький Схід та Північна Африка, Північна Америка, Південна Азія та Африка на південь від Сахари.
ВООЗ	Шість регіонів: Африка, Америка, Східне Середземномор'я, Європа, Південно-Східна Азія та Західна частина Тихого океану.
ООН	Вісім регіонів: Австралія та Нова Зеландія, Центральна та Південна Азія, Східна та Південно-Східна Азія, Європа та Північна Америка, Латинська Америка та Карибський басейн, Північна Африка та Західна Азія, Океанія та Африка на південь від Сахари.
Платформа Світового Банку з питань бідності та нерівності	Сім регіонів: Східна Азія та Тихоокеанський регіон, Європа та Центральна Азія, Латинська Америка та Карибський басейн, Близький Схід та Північна Африка, Інші країни з високим рівнем доходу, Південна Азія та Африка на південь від Сахари

Джерело: складено автором на основі даних [33]

Навіть зважаючи на відмінність підходів міжнародних організацій, варто відмітити, що основний підхід до визначення регіонів світу залишається незмінним, оскільки поділ відбувається або через розподілення по континентах, або економіко-географічно.

Відповідно до даних, представлених у Таблиці 2.1, можна побачити, що аналіз підходів міжнародних організацій до регіонального поділу світу виявляє суттєві відмінності, зумовлені специфікою їхніх цілей та функціональних завдань.

Світовий Банк використовує переважно економіко-географічний принцип, орієнтуючись на взаємопов'язані ринки та спільні проблеми розвитку, що відображається у виокремленні таких регіонів як «Східна Азія та Тихоокеанський регіон» чи «Європа та Центральна Азія».

ВООЗ застосовує підхід, що враховує епідеміологічні особливості та системи охорони здоров'я, об'єднуючи території за принципом подібності санітарно-епідеміологічних викликів, що пояснює виділення «Східного Середземномор'я» як окремого регіону.

ООН пропонує найбільш детальну класифікацію, що базується на комплексному врахуванні географічних, історичних, політичних та культурних факторів, виділяючи навіть невеликі за кількістю населення регіони, такі як «Океанія» та «Австралія і Нова Зеландія».

Платформа Світового Банку з питань бідності та нерівності додатково вводить критерій рівня доходу, що відображається у виокремленні категорії «Інші країни з високим рівнем доходу».

Ці відмінності свідчать про відсутність універсальної системи регіонального поділу світу та необхідність врахування цільового призначення класифікації при дослідженні глобальних економічних трендів. Подальший аналіз регіональних особливостей буде здійснено відповідно до методики регіонального поділу Світового Банку та глобальних трендів, зазначених у таблиці 2.1.

Оскільки одним із показників економічного розвитку є ВВП, на рисунку 2.7 можна побачити його динаміку від 2010 року за регіонами світу.

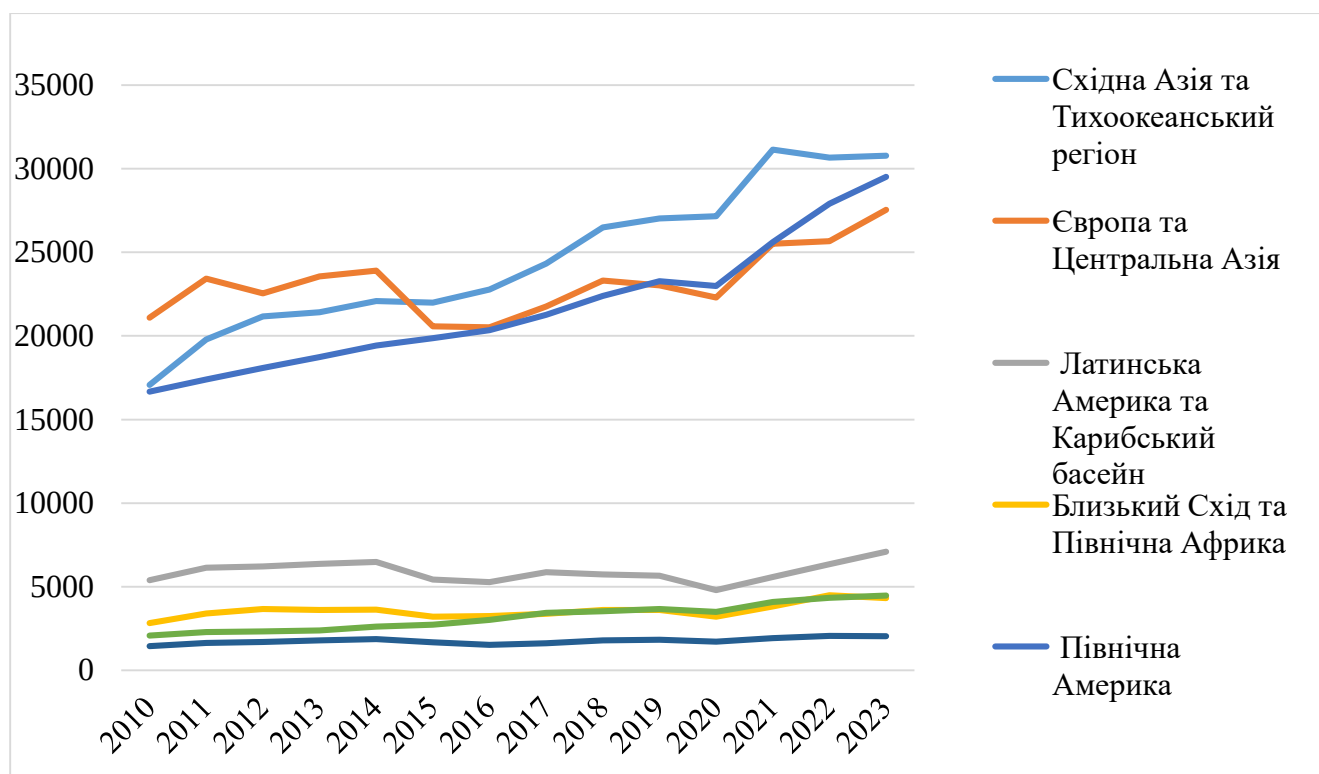

Рисунок 2.7 – Динаміка ВВП за регіонами світу, млрд. дол. США [34-40].

Графік демонструє значні розбіжності в економічному розвитку різних регіонів світу та трансформацію глобальних економічних сил. Найбільш вражаючу динаміку демонструє Східна Азія та Тихоокеанський регіон, чий ВВП зріс з приблизно 17 трлн дол. у 2010 році до понад 30 трлн дол. у 2023 році, що свідчить про суттєве зміцнення позицій цього регіону в глобальній економіці.

В контексті охорони здоров'я, найвищі видатки спостерігаються в Європі та Центральній Азії. Це пояснюється наявністю розвинених систем соціального забезпечення, державних програм медичного страхування та загалом високим рівнем економічного розвитку більшості країн регіону. Європейські країни традиційно приділяють значну увагу соціальним гарантіям, включаючи охорону здоров'я.

На другому місці знаходяться два регіони з однаковими показниками: Північна Америка та Карибський басейн, а також Східна Азія та Тихоокеанський регіон. У випадку Північної Америки це поєднання високих витрат у США з більш помірними витратами в Канаді та країнах Карибського басейну. Щодо Східної Азії, це відображає зростаючі інвестиції в медичну сферу розвинених економік регіону, таких як Японія, Південна Корея та Сінгапур.

Близький Схід і Північна Африка виділяють 3,7% від ВВП, що відображає зростаючі інвестиції нафтовидобувних країн у соціальну сферу.

Південна і Східна Африка витрачають 2,9% ВВП, а Африка на південь від Сахари — 2,1%. Це відносно невисокі показники, що пояснюються обмеженими економічними ресурсами та складнощами в бюджетному фінансуванні.

Найнижчі показники спостерігаються в Південній Азії (1,1%) та Західній і центральній Африці (0,9%). Такі низькі витрати пов'язані з економічними викликами, високим рівнем бідності та недостатнім розвитком державних систем охорони здоров'я. Дані зображено на рисунку 2.8.

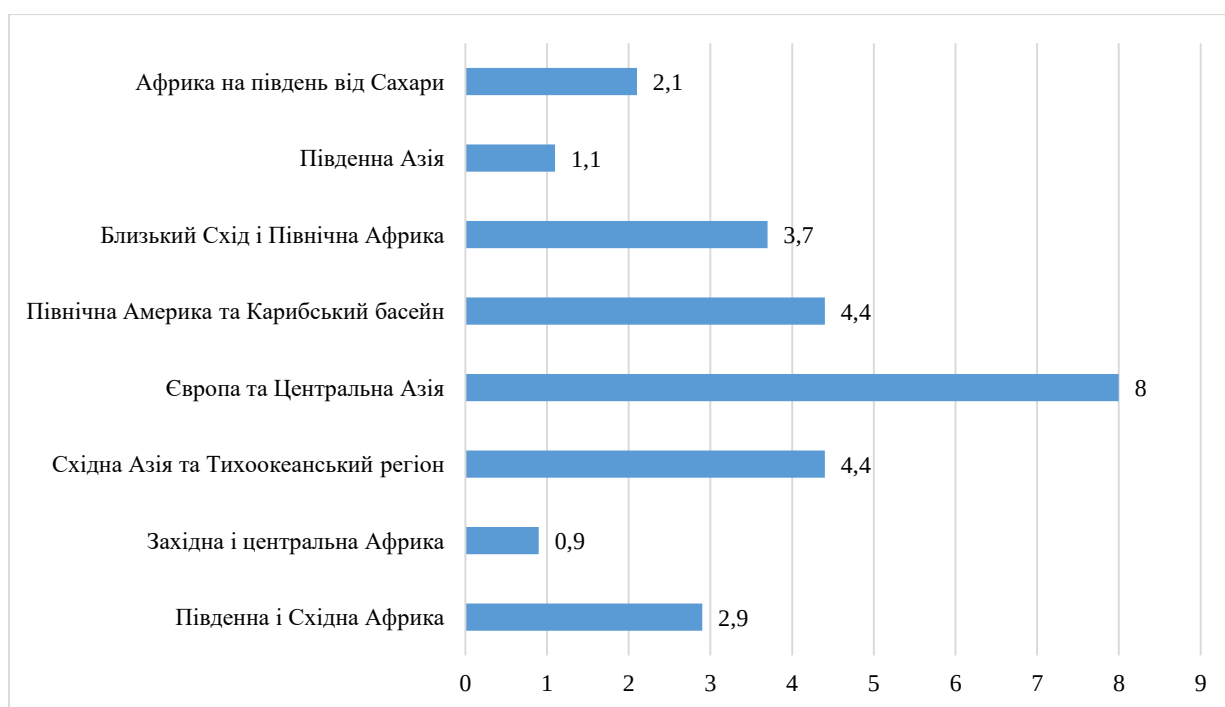

Рисунок 2.8 – Витрати на охорону здоров'я по регіонах світу, % від ВВП, 2021 р. [41]

Стосовно міжнародної міграції, Європа та Азія прийняли близько 87 і 86 млн. міжнародних мігрантів відповідно, що становить 61% від загальної кількості міжнародних мігрантів у світі. За цими регіонами йдуть Північна Америка, де у 2020 році проживало майже 59 млн. міжнародних мігрантів, або 21% від загальної кількості мігрантів у світі, Африка – 9%, Латинська Америка і Карибський басейн – 5% і Океанія – 3%.

У порівнянні з чисельністю населення в кожному регіоні частка міжнародних мігрантів у 2020 році була найвищою в Океанії, Північній Америці та

Європі, де міжнародні мігранти становили, відповідно, 22%, 16% і 12% від загальної чисельності населення. Для порівняння, частка міжнародних мігрантів відносно невелика в Азії та Африці (1,8% і 1,9% відповідно) і Латинській Америці та Карибському басейні (2,3%). Дані по міжнародній міграції за регіонами зображені на рисунку 2.9.

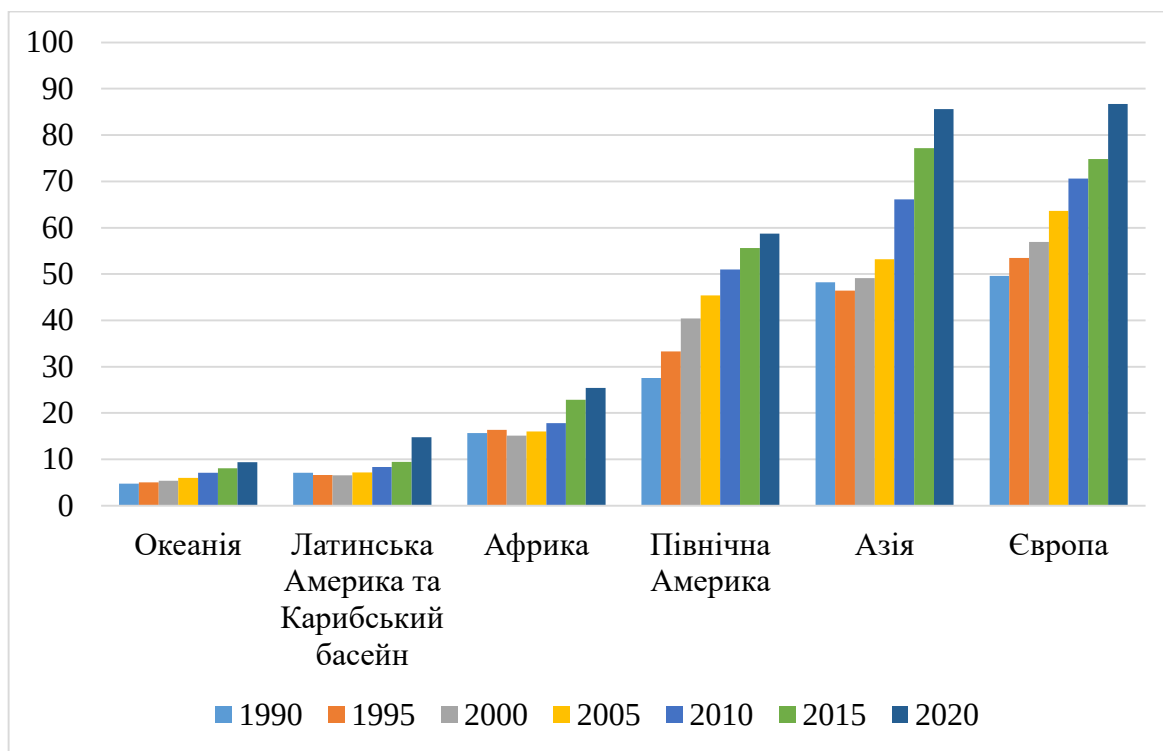

Рисунок 2.9 – Розподілення мігрантів по регіонах світу, млн. ос. [42].

До п'ятірки найбільших країн-реципієнтів грошових переказів у 2024 році увійшла Індія з оціночним припливом 129 млрд. доларів США, за нею йдуть Мексика (68 млрд. дол. США), Китай (48 млрд. дол. США), Філіппіни (40 млрд. дол. США) і Пакистан (33 млрд. дол. США).

У менших країнах приплив грошових переказів становить дуже велику частку валового внутрішнього продукту (ВВП), що підкреслює важливість грошових переказів для фінансування поточного рахунку та покриття бюджетного дефіциту. Очолює список Таджикистан (45% ВВП), за ним ідуть Тонга (38%), Нікарагуа (27%), Ліван (27%) і Самоа (26%).

Розподіл грошових переказів робітників в залежності від регіонів світу та в порівнянні з країнами з низьким та середнім рівнем доходів і високим рівнем вказано на Рисунку 2.10.

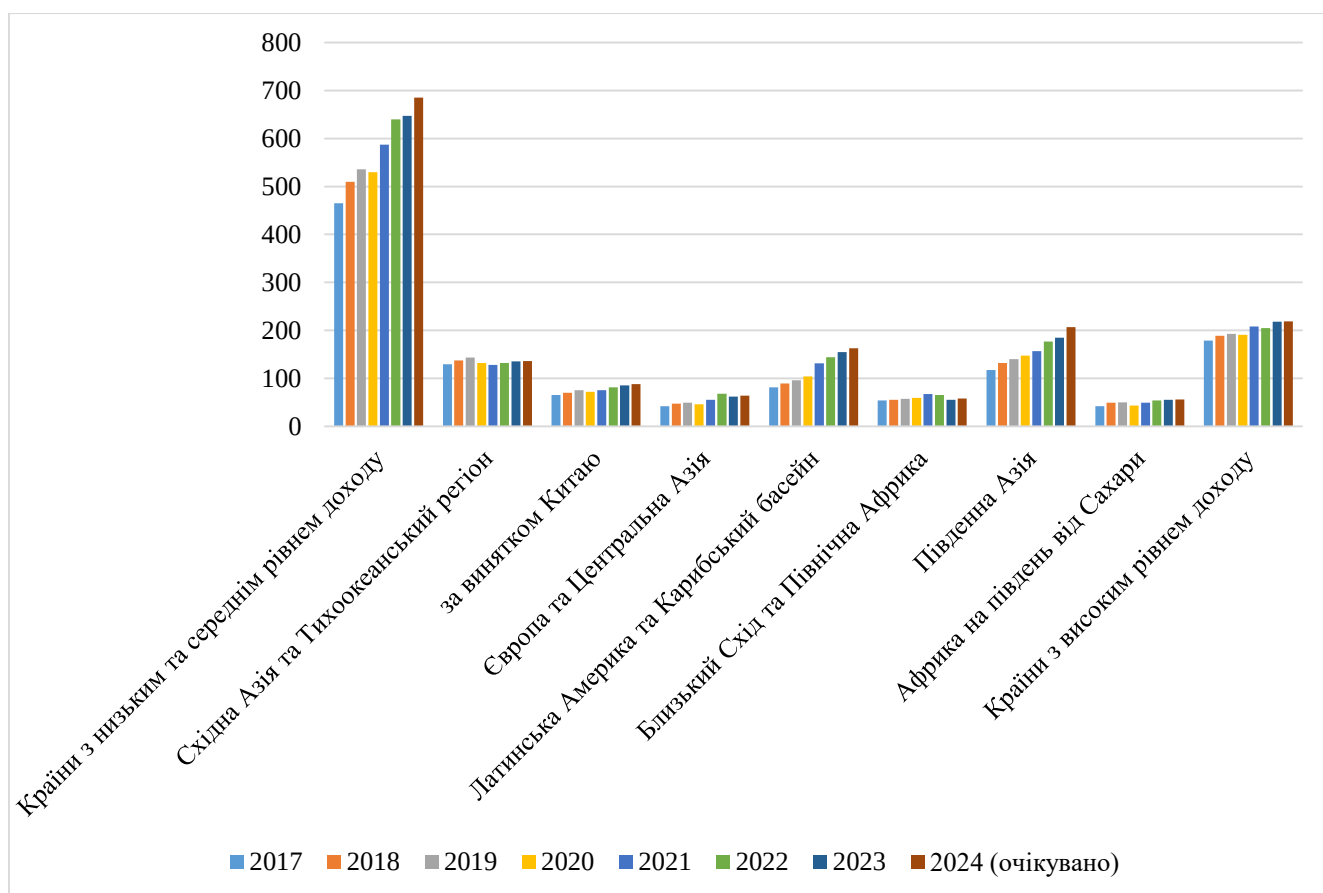

Рисунок 2.10 – Потоки грошових переказів робітників до регіонів світу [43].

Сонячна та вітрова енергетика продовжували домінувати в нових інвестиціях у відновлювані джерела енергії: у 2023 році на сонячну енергетику припадало 63% від загального обсягу інвестицій, а на вітрову – 35%, що майже повторює показники 2022 року. Інвестиції в сонячні електростанції зросли на 12,5% і досягли 392,7 млрд доларів США, демонструючи значно повільніше зростання порівняно з 2021 (39%) та 2022 (44%) роками.

Майже половина (47,4%) інвестицій у сонячну енергетику припадає на Китай. Інвестиції у вітрову енергетику зросли на 2,3% до 216,6 млрд доларів США, порівняно з більш стрімким зростанням у 2021 (11%) та 2022 (7%) роках. У 2023 році на Китай, США та Великобританію разом припадало 66,5% світових інвестицій у вітроенергетику [44].

Інвестиції у відновлювану енергетику значно варіювалися за регіонами у 2023 році. Європа, США, Близький Схід та Африка продемонстрували різке зростання, тоді як Китай і Бразилія зазнали спаду. Китай зберіг найбільшу частку

світових інвестицій (44%), попри зниження на 10,3% до 273,2 млрд доларів США, переважно через скорочення вкладень у вітрову енергетику на 34,5%.

Європа (20,9% світових інвестицій) показала зростання на 42,9% до 134,4 млрд доларів, з вражаючими показниками у Великій Британії (шестикратне збільшення), Німеччині (+35%) та Іспанії (+14,4%). США, з 15% світових інвестицій, продемонстрували стрибок на 60% до 92,9 млрд доларів, зі значним зростанням у сонячній енергетиці (+41,2%) та особливо у вітровій (+174,3%), чому сприяли федеральні податкові пільги.

В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (без Китаю та Індії) скорочення склало лише 0,8% до 45,4 млрд доларів. Індія показала помірне зростання на 1,4%, а інвестиції у Бразилії знизилися на 8,1% через проблеми з передачею енергії. Близький Схід і Африка продемонстрували зростання на 59% до 22,5 млрд доларів, з рекордним збільшенням у Саудівській Аравії (+691%) та Кенії (майже у 28 разів) [44].

У технологічних трендах, Китай є лідером у розгортанні 5G у приватному секторі. У травні 2022 року Китай – країна, яка першою впровадила цю технологію, – повідомила про понад 20 000 розгортань по всій країні, в тому числі на понад 7 000 заводах і 691 шахті. Прагнення Китаю до цифрової трансформації та створення нових бізнес-моделей для більш широкого приватного використання 5G сприяло впровадженню цих сценаріїв використання [45].

Європа, зі свого боку, готує основу для зростання приватного впровадження 5G. Наприкінці 2017 року, розглядалася концепція приватних мереж – 17 країн встановили частоти для приватних мереж 5G, що традиційно є прерогативою операторів мобільного зв'язку, Станом на травень 2024 року 9 з них знаходилися в Європі [46].

Тим часом Латинська Америка також зафіксувала значне зростання з'єднань 4G LTE та 5G, додавши три млн. нових підключень LTE на загальну суму 592 млн. дол. США по всьому регіону, що становить 74% усіх технологій бездротового стільникового доступу у другому кварталі 2024 року. Крім того, регіон додав 10

млн. підключень у сфері 5G, щоб досягти загальної кількості 57 млн. з'єднань 5G [47].

Згідно з останніми даними Міжнародної дослідницької корпорації (МДК), світовий ринок інфраструктури штучного інтелекту (ШІ) перебуває на шляху до безпрецедентного зростання, і до 2028 року витрати на нього перевищать 200 млрд. доларів США, свідчать останні дані піврічного всесвітнього відстеження інфраструктури штучного інтелекту.

США лідирують на світовому ринку інфраструктури ШІ, на частку яких припадає 59% загальних витрат в першій половині 2024 року, за ними йдуть КНР (20%), Японія (13%) і регіон Європи, Близького Сходу і Африки (7%). Протягом наступних п'яти років МДК очікує, що регіон Китаю зростатиме найшвидшими темпами (35%), за ним йтимуть США (34%), Азіатсько-Тихоокеанський регіон (21,3%) та регіон Європи, Близького Сходу та Африки (20,9%) [48].

Китайський сектор штучного інтелекту переживає стрімке зростання, підтримане урядовими ініціативами. Країна також лідирує в академічних дослідженнях ШІ, хоча США залишаються в лідерах у перетворенні розробок на конкретні продукти. Дві інші азіатські країни, Індонезія і Таїланд, замикають трійку лідерів.

З іншого боку, Європа домінує в списку країн, які менш оптимістично налаштовані щодо впливу ШІ на ринок праці. Лише 29% людей у Польщі та Німеччині вірять, що штучний інтелект створить багато нових робочих місць, тоді як в Угорщині лише 24% вважають, що це ймовірно [49].

За приватними інвестиціями у ШІ, усі три регіони, зображені на рисунку 2.11, а саме США, Китай, ЄС та Великобританія, демонструють схожу тенденцію зростання до 2021 року та подальшого спаду, але з різною інтенсивністю.

Причому США значно випереджають інші регіони за абсолютними показниками інвестицій у штучний інтелект. ЄС та Великобританія демонструють найнижчий рівень інвестицій серед трьох регіонів, з повільнішим зростанням до 2021 року і відносно стабільним рівнем у 2022-2023 роках. У Китаї відбувалось стабільне зростання до 2021 року, після чого інвестиції почали знижуватися.

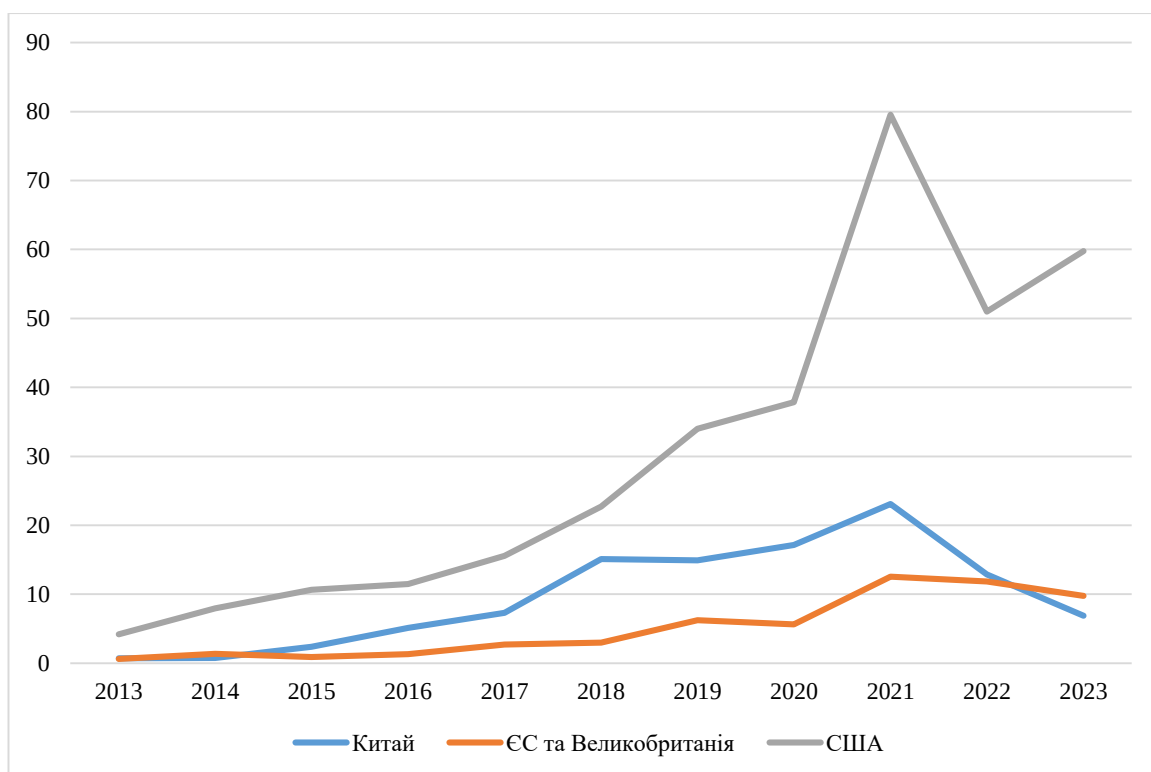

Рисунок 2.11 – Приватні інвестиції у ВВП по роках, млрд. дол. США [50]

Проаналізувавши регіональні відмінності у сферах охорони здоров'я, міжнародної міграції, грошових переказів робітників та інвестицій у відновлювані джерела енергії, можна зазначити, що найвищі витрати на охорону здоров'я зафіксовано в Європі та Центральній Азії, що пояснюється розвиненими системами соціального забезпечення. У галузі міжнародної міграції найбільшу частку мігрантів прийняли Європа та Азія, тоді як найвища концентрація міжнародних мігрантів відносно населення спостерігається в Океанії.

Дослідження технологічних трендів виявило регіональні лідерства: Китай – у розгортанні мереж 5G, США – на ринку інфраструктури штучного інтелекту. У сфері інвестицій у відновлювані джерела енергії найбільшу частку світових інвестицій утримує Китай. Найвищі темпи зростання інвестицій продемонстрували Європа, США та регіон Близького Сходу і Африки.

Виявлені регіональні особливості свідчать про значну асиметричність розвитку світової економіки та підтверджують необхідність диференційованого підходу до формування економічних стратегій з урахуванням специфіки конкретних регіонів.

2.3 Особливості впливу міжнародних організацій на глобальні економічні тренди

Зростаюча роль світових організацій у регулюванні глобальної економіки відображає широкий спектр проблем і можливостей, що стоять перед міжнародною спільнотою в 21 столітті. Ключові світові інститути відіграють важливу роль у підтримці економічної стабільності, сприяючи розробці та нагляду за регулюванням торгівлі в усьому світі.

Їх функції, від надання фінансової підтримки та технічної допомоги до країн, що розвиваються, до розробки політичних рамок у сфері торгівлі та інвестицій. Зусилля організацій спрямовані на вирішення глобальних проблеми боротьби з бідністю, нерівністю та захисту товарів ринків. Координації зусилля різних націй сприяють створенню та прийняттю універсальних стандартів і норм, що формують рамки світової економіки. Основні функції міжнародних організацій у регулюванні світового господарства відображені в Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Роль та функції міжнародних організацій у регулювання світової економіки

Організація	Роль у світовій економіці	Функції
Світовий банк (СБ)	Фінансування розвитку та надання технічної допомоги країнам для подолання бідності.	Кредити, гранти, політичний консалтинг, дослідження розвитку.
Міжнародний валютний фонд (МВФ)	Забезпечення стабільності валютних курсів та міжнародних платежів.	Надання фінансової допомоги країнам, які мають проблеми з платіжним балансом, участь у політичних консультаціях та нагляд за світовим економічним ландшафтом.
Світова організація торгівлі (СОТ)	Регулювання міжнародної торгівлі, вирішення торговельних спорів, сприяння вільній торгівлі.	Переговори щодо торговельних угод, моніторинг національної торговельної політики, сприяння розвитку торгівлі.
Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)	Реалізація стратегій, спрямованих на підвищення економічного розвитку та рівня життя в державах-членах.	Дослідження економічних тенденцій, публікація статистичних даних, рекомендацій щодо політики.

Джерело: складено автором на основі даних [51].

Світовий банк відіграє визначальну роль у формуванні глобальних економічних тенденцій через масштабне фінансування проектів розвитку, експертну аналітику та вплив на міжнародну економічну політику. За період 2018-2023 років організація інвестувала понад 400 млрд. дол. США у проекти розвитку, що суттєво вплинуло на економічне зростання країн, що розвиваються.

Особливо помітним є внесок Банку у трансформацію інфраструктури та енергетики, де протягом 2020-2023 років було профінансовано проекти вартістю понад 130 млрд. дол. США, що сприяло підвищенню продуктивності економік та зниженню вуглецевого сліду (за даними Світового банку, ці інвестиції допомогли уникнути емісії близько 120 млн тон CO₂-еквіваленту) [52].

Вплив організації посилюється через встановлення умов фінансування, які стимулюють структурні реформи, що підтверджується статистикою: країни, які впровадили рекомендовані Банком реформи, демонстрували в середньому на 1,7 процентних пункти вище зростання ВВП у порівнянні з іншими країнами аналогічного рівня розвитку.

Крім того, ініціативи Світового банку щодо скорочення бідності дали значні результати – за період 2010-2022 років кількість людей, що живуть в умовах крайньої бідності, скоротилася з 1,9 млрд. до близько 700 млн., частково завдяки цільовим програмам організації.

Щорічні доповіді Банку про економічні перспективи та звіти «Ведення бізнесу» (до 2021 року) формували пріоритети економічних реформ у понад 190 країнах, впливаючи на рішення інвесторів та урядів щодо напрямків розвитку та залучивши близько 3,8 трлн. дол. США приватних інвестицій у країни, що продемонстрували покращення регуляторного середовища [53].

Міжнародний Валютний Фонд (МВФ) здійснює визначальний вплив на глобальні економічні тенденції через механізми фінансової стабілізації, кредитування та економічного моніторингу. За період 2018-2023 років МВФ надав понад 650 млрд. дол. США у вигляді фінансової допомоги 93 країнам-членам, з яких близько 260 млрд доларів було спрямовано на подолання наслідків пандемії COVID-19, що стабілізувало світову економіку та запобігло глибшій рецесії [54].

Вплив Фонду реалізується через встановлення умов для програм кредитування, які спонукають країни-реципієнти до фіскальної консолідації та структурних реформ – статистика свідчить, що країни, які впровадили рекомендовані МВФ заходи, скоротили дефіцит бюджету в середньому на 2,3% ВВП та покращили показники стійкості державного боргу на 15-18% протягом трьох років після початку програми [55].

Особливо значущим був вплив історичної емісії 650 млрд. дол. США у 2021 році, що розширила глобальну ліквідність та підтримала стабільність світової фінансової системи. Завдяки механізмам технічної допомоги МВФ (щороку близько 300 проектів у понад 120 країнах) відбулося покращення фіскального управління, монетарної політики та фінансового регулювання, що сприяло зниженню інфляції в країнах-реципієнтах у середньому на 4,2 процентних пункти [56].

Системні аналітичні звіти МВФ, зокрема «Перспективи розвитку світової економіки» та «Звіт про глобальну фінансову стабільність», формують очікування фінансових ринків, впливаючи на обсяги міжнародного капіталу, що циркулює між економіками – за оцінками, публікації МВФ спричиняють коригування інвестиційних потоків обсягом до 45 млрд дол. США щоквартально залежно від прогнозованих тенденцій [57].

Світова організація торгівлі (СОТ) здійснює глибокий вплив на глобальні економічні тенденції через систему багатосторонніх торговельних угод, механізми вирішення спорів та лібералізацію міжнародної торгівлі.

За період функціонування СОТ з 1995 року глобальний обсяг торгівлі товарами зріс майже втричі – з 5,3 трлн доларів до понад 25 трлн доларів у 2023 році, а середньозважені тарифні ставки знизилися з 10,5% до приблизно 3,7%, що сприяло інтенсифікації міжнародної економічної взаємодії [58].

Система врегулювання торговельних суперечок СОТ розглянула понад 600 справ, з яких близько 350 було вирішено через механізми консультацій, що дозволило запобігти ескалації торговельних конфліктів з потенційними втратами для світової економіки в розмірі близько 340 млрд дол. США щорічно [59].

Угода про спрощення торговельних процедур 2017 року, за оцінками економістів СОТ, дозволила скоротити витрати на здійснення міжнародних торговельних операцій на 14,3%, що щороку генерує додатковий приріст світового ВВП на 0,5-0,9% (приблизно 580 млрд доларів). Особливо відчутним є вплив СОТ на економіки країн, що розвиваються – після приєднання до організації ці країни демонструють у середньому на 2,1-2,7 процентних пункти вищі темпи зростання експорту порівняно з періодом до приєднання [60].

Про масштаб впливу СОТ свідчить також статистика зростання кількості регіональних торговельних угод – з 50 у 1995 році до понад 350 у 2023 році, що формує складну архітектуру світової торгівлі, в якій 98% глобального товарообігу підпадає під певні преференційні режими, визначені в рамках правил організації.

На фоні нещодавніх подій, Сполучені Штати призупинили внески до Світової організації торгівлі, оскільки адміністрація президента США Дональда Трампа намагається скоротити державні витрати.

Делегат США заявив на засіданні СОТ з питань бюджету 4 березня, що виплати до бюджетів на 2024 і 2025 роки призупинені в очікуванні перегляду внесків до міжнародних організацій, і що США проінформують СОТ про результати у невизначений термін. На цьому фоні, СОТ розробляє «план Б» на випадок тривалої паузи у фінансуванні, не уточнюючи деталей.

Представник Державного департаменту США заявив, що минулого місяця Трамп підписав указ, яким доручив держсекретареві Марко Рубіо протягом 180 днів переглянути всі міжнародні організації, членом яких є США, «щоб визначити, чи не суперечать вони американським інтересам».

Загалом, заборгованість може вплинути на операційну спроможність Секретаріату СОТ. Але Секретаріат продовжує розумно управляти своїми ресурсами і має плани, які дозволять йому працювати в рамках фінансових обмежень, що накладаються будь-якими заборгованостями.

Станом на кінець грудня 2024 року Сполучені Штати мали заборгованість у розмірі 22,7 млн. швейцарських франків (25,70 млн. дол. США), згідно з документом СОТ. Згідно з правилами СОТ, до будь-якого члена організації, який

не сплачує свої внески більше року, застосовуються «адміністративні обмеження» – ряд штрафних заходів, які стають дедалі суворішими, чим довше не сплачуються внески [61].

Наразі країна віднесена до першої з трьох категорій боржників, а це означає, що її представники більше не можуть головувати в органах СОТ і отримувати офіційну документацію. Проте, наразі немає можливості з'ясувати, чи застосовує СОТ ці заходи до Сполучених Штатів.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) справляє вагомий вплив на глобальні економічні тенденції через формування стандартів економічної політики, аналітичні дослідження та міжнародні ініціативи.

Вплив ОЕСР на податкову сферу особливо помітний через реалізацію ініціативи Розмивання податкової бази та виведення доходів та прибутку з-під оподаткування, яка за 2015-2023 роки дозволила повернути в державні бюджети країн-учасниць понад 115 млрд дол. США додаткових податкових надходжень та запобігти втратам у розмірі близько 240 млрд дол. США щорічно через ухилення від сплати податків [62].

Впровадження мінімальної глобальної ставки корпоративного податку в розмірі 15% у рамках плану ОЕСР, за оцінками експертів організації, генеруватиме додатково близько 150 млрд дол. США податкових надходжень щороку. У сфері регулювання цифрової економіки рекомендації ОЕСР були імплементовані у більш ніж 70 країнах, що сприяло зростанню цифрового сектору на 9,5% щорічно (порівняно з 3,2% зростання традиційних секторів) [63].

Регуляторні рекомендації ОЕСР у сфері корпоративного управління та фінансових ринків були впроваджені у законодавство 38 країн-членів та понад 25 країн-партнерів, що статистично корелює зі зростанням іноземних інвестицій на 12-17% протягом перших трьох років після імплементатії та зниженням волатильності фінансових ринків на 8-11% [64].

Отже, аналіз сучасних тенденцій світового економічного розвитку свідчить про те, що глобальна економіка перебуває на етапі фундаментальних трансформацій, спричинених комплексом взаємопов'язаних чинників:

демографічними зрушеннями, кліматичними змінами, технологічними інноваціями та геополітичними перетвореннями.

Особливого значення в цьому контексті набуває діяльність міжнародних організацій, які через фінансування проектів розвитку, надання кредитів, регулювання міжнародної торгівлі та встановлення економічних стандартів сприяють стабілізації світової фінансової системи, посиленню координації між країнами та формуванню глобальних економічних тенденцій.

Статистичні дані щодо динаміки ВВП різних регіонів світу підтверджують значну трансформацію глобальних економічних сил, де найбільш вражаюче зростання демонструє Східна Азія та Тихоокеанський регіон, досягнувши понад 30 трлн дол. у 2023 році. Водночас зберігається суттєвий розрив між розвиненими регіонами та регіонами, що розвиваються, незважаючи на активні глобалізаційні процеси, що підтверджується помірною динамікою зростання ВВП в останніх.

Успішний розвиток національних економік у найближчі десятиліття залежатиме від здатності урядів та бізнесу адаптуватися до ключових тенденцій: прискореної урбанізації, старіння населення в розвинених країнах, впровадження штучного інтелекту, діджиталізації економічних процесів та декарбонізації.

Особливо важливими факторами для досягнення успіху стануть інвестиції в людський капітал, освіту та інновації, а також ефективне реагування на виклики, пов'язані з кліматичними змінами та технологічною трансформацією, що потребуватиме балансу між глобальною інтеграцією та захистом національних економічних інтересів.

РОЗДІЛ 3.
ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ГЛОБАЛЬНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ТРЕНДІВ

3.1 Вплив глобальних трендів на економічний розвиток України

На сучасному етапі розвитку світової економіки спостерігається посилення глобалізаційних процесів, зміна парадигми міжнародної економічної взаємодії та формування нових центрів економічного впливу, що створює як виклики, так і можливості для національних економік. Україна, інтегруючись у світовий економічний простір, неминуче зазнає впливу глобальних трендів, які трансформують структуру виробництва, міжнародної торгівлі, інвестиційних потоків та технологічного розвитку.

Відповідно до таблиці 2.1, у роботі глобальні тренди умовно поділені на три ключові сфери: демографію, екологію та технології. Представлена у таблиці 3.1 систематизація демонструє особливості прояву глобальних тенденцій в українських реаліях.

Таблиця 3.1 – Світові тренди в українському контексті.

Сфера	Вплив на Україну
Демографія	Скорочення населення, старіння нації, спад народжуваності, міграція.
Екологія	Зміна клімату, зменшення біорізноманіття, забруднення, низький рівень переробки відходів, використання альтернативних джерел енергії та збільшення їх частки
Технології	Збільшення частки ІТ-сектора, впровадження ІІІ, цифровізація державного сектору

Джерело: складено автором на основі даних [65-70]

Демографічні процеси в Україні є однією з найбільш важливих проблем, особливо з початком війни. На момент здобуття незалежності, населення України становило 52 млн. осіб, за останніми даними, на кінець 2024 року, кількість населення скоротилась приблизно до 34 млн.. В той час, як темп зростання населення становить -8,1% на 2023 рік за даними ВООЗ.

- За оцінкою Інституту демографії та проблем якості життя НАН України навесні 2024 року, до 2041 року населення України може скоротитися до 28,9 млн. осіб, а до 2051-го – до 25,2 млн..

- У липні 2024 року ООН повідомляла, що до 2100 року населення України може скоротитися до 15,3 млн. людей.

- У жовтні 2024 року Інститут демографії та проблем якості життя НАН прогнозував, що до 2051 року населення України може скоротитися до 25,2 млн. осіб. Для мінімізації наслідків цієї кризи Кабмін затвердив Стратегію демографічного розвитку країни на період до 2040 року [65].

Зменшення тривалості життя населення в Україні є одним із ключових викликів сучасної демографії: за даними Держстату, середня очікувана тривалість життя за останні довоєнні роки коливалась на рівні близько 71 року (68 років для чоловіків та 75 років для жінок), що суттєво поступається середнім показникам ЄС (81 рік).

Зокрема, 2020 року середня тривалість життя чоловіків становила 66,4 року, 2023-го – 57,3 років. Жінки 2020 року в середньому жили 76,2 роки, 2023-го – 70,9 років. Наразі доволі важко визначити середню тривалість життя, оскільки точні дані відсутні.

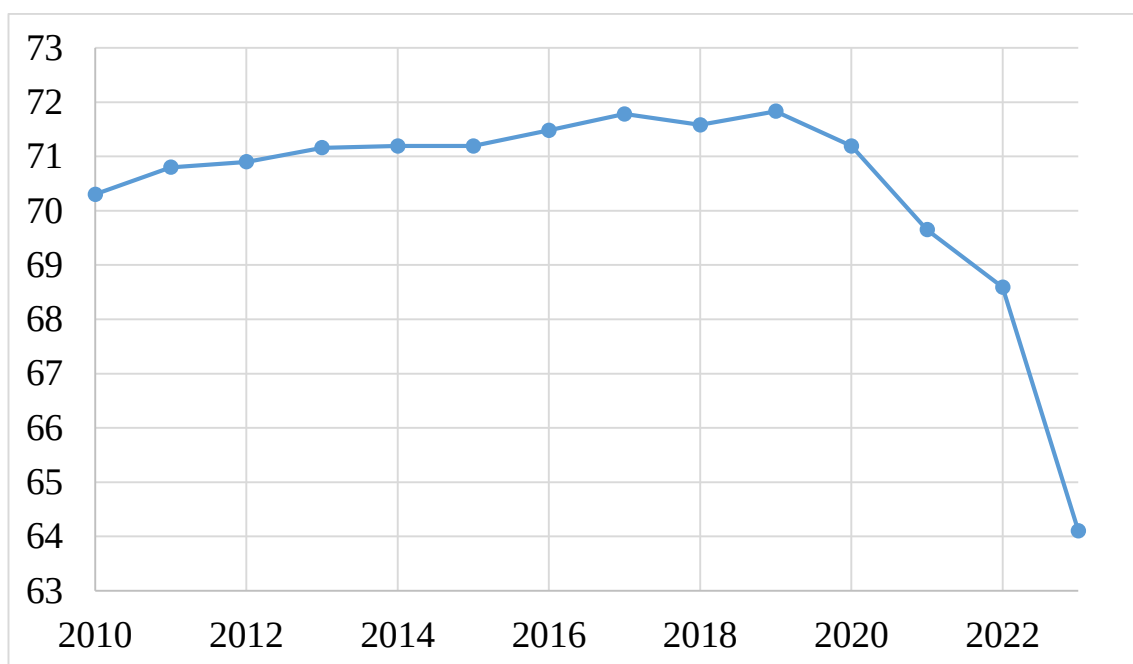

Рисунок 3.1 – Середня тривалість життя в Україні 2010-2023 рр. [66]

Низький рівень народжуваності є наступною проблемою. У 2020 році сумарний коефіцієнт народжуваності в Україні становив 1,2 на одну жінку проти 1,5 у 2012 році. Це майже вдвічі нижче за показник 2,2, який забезпечує просте відтворення населення. За період війни цей показник ще знизився, аж до 1,0.

Паралельно відбувається старіння населення: частка людей віком 65 років і старше зростає до приблизно 18 % у 2024 році порівняно з 13 % у 2004 році, що призводить до підвищеного навантаження на систему охорони здоров'я, соціального захисту та пенсійне забезпечення, адже дедалі більша частина бюджетних коштів спрямовується на лікування хронічних захворювань і виплату пенсій. В той час як робоча сила скорочується, що створює дефіцит кваліфікованих кадрів і потребує адаптації ринку праці до потреб старіючого суспільства.

Особливо гостро ця проблема постає перед молодим поколінням українців. За збереження поточних тенденцій, сьогодення молодь не може розраховувати на адекватне пенсійне забезпечення в майбутньому виключно через державну солідарну систему.

Останнім трендом в сфері демографії для України є міграція. До початку війни, здебільшого була наявна саме трудова міграція, і мала маятниковий характер. Після 2022 року, за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, 6,8 млн. українців виїхали за кордон. Ця цифра варіюється в залежності від різних організацій та методик розрахунків.

В цьому ключі, завищення може сягати 1,5-2 млн., якщо орієнтуватись на різні дослідження і дані прикордонної служби. Зважаючи на різні фактори, точну кількість осіб встановити неможливо.

Відповідно до даних Міжнародної організації з міграції, з початку березня 2022 року, кількість мігрантів через повномасштабне вторгнення становила майже 6,5 млн. осіб. Станом на грудень 2024 року, кількість біженців, враховуючи тих, хто повернувся до України склала майже 3,7 млн. осіб, що можна побачити на рисунку 3.2.

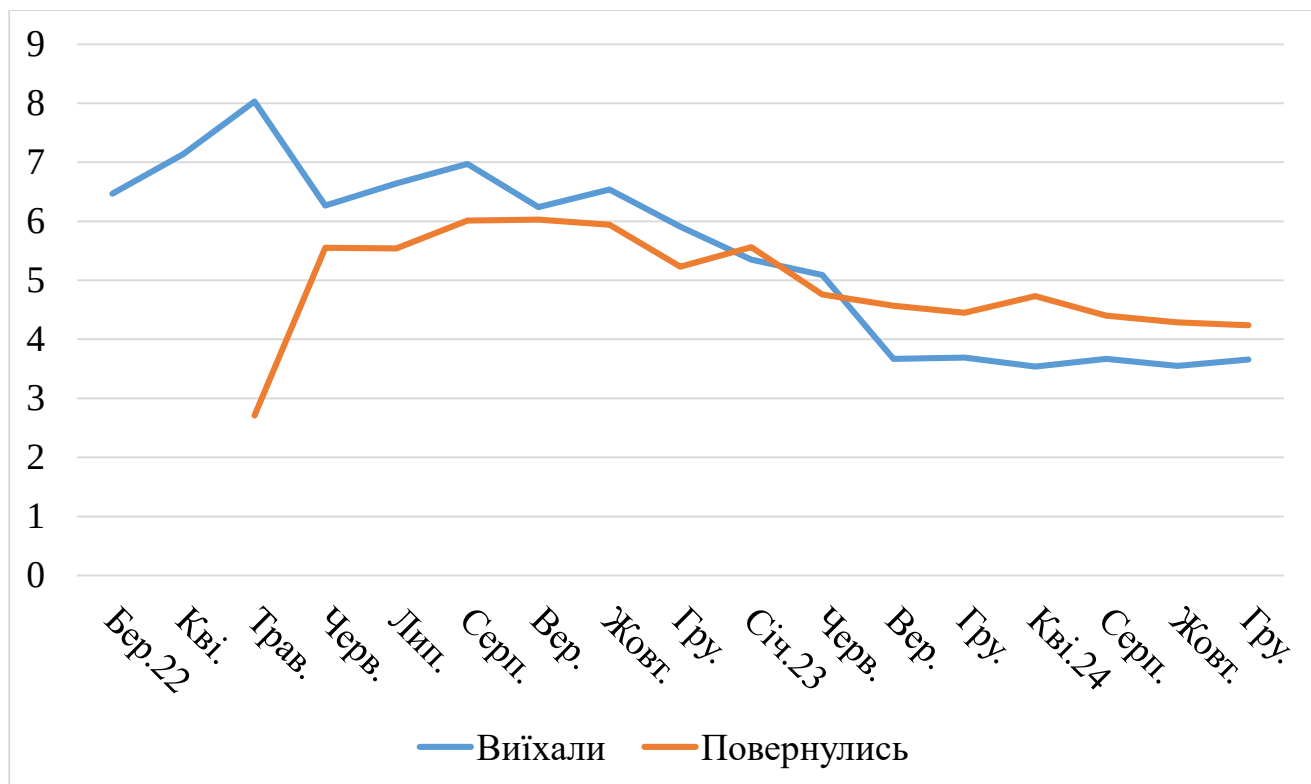

Рисунок 3.2 – Міграція в Україні через війну, млн. ос., 2022-2024 рр. [67]

На рисунку можна помітити, що після початкової гострої фази міграції населення спостерігається помітна тенденція до повернення громадян, хоча загальний баланс залишається від'ємним, оскільки кількість тих, хто виїхав, все ще перевищує кількість тих, хто повернувся до України.

Згідно з останньою статистикою, зараз на території Німеччини перебуває понад 1,2 млн. українських біженців. Щомісячні потоки мігрантів коливаються, але залишаються значними. До кінця 2024 року щомісяця прибувало приблизно 10 000 нових біженців.

Ситуація з біженцями кардинально змінилася і в Польщі. З понад 1,6 млн. біженців, яким Польща надала тимчасовий захист, лише менше мільйона з них фактично залишаються в країні. Сотні тисяч українців виїхали у 2022 році, вирушивши переважно до Німеччини, а також до інших західноєвропейських країн.

Наступною сферою в якій відбуваються глобальні тенденції є екологія. Ще до війни, Україна, як і інші країни, стикалася зі значними екологічними викликами, включаючи кризи зміни клімату та зменшення біорізноманіття. За останні 30 років клімат в країні вже підвищився майже на 1,5°C, а до середини століття підвищення

середньорічних температур може досягти 3°C. Наслідки цих змін стають дедалі очевиднішими, наприклад, у зниженні врожайності.

Війна не лише впливає на і без того напружене природне середовище, а й перешкоджає спробам покращити ситуацію. Діяльність та інвестиції, спрямовані на відновлення середовищ існування, збереження видів, покращення управління природоохоронними територіями, а також пом'якшення наслідків та адаптацію до зміни клімату, були значно зменшені, якщо і не зупинені зовсім.

Рух великої військової техніки та вибухових речовин завдає шкоди середовищу існування як всередині, так і за межами природоохоронних територій. Пожежі, спричинені атаками, вже пошкодили понад 100 000 га природних екосистем, про що свідчать супутникові дані Європейської інформаційної системи про лісові пожежі. Державне агентство лісових ресурсів України вже зафіксувало у 78 разів більше інцидентів з пожежами, ніж за аналогічний період минулого року.

За даними Міністерства довкілля та природних ресурсів України, щонайменше 900 природоохоронних територій загальною площею 1,2 млн. гектарів або 30% усіх природоохоронних територій України постраждали від обстрілів, бомбардувань, забруднення нафтою та військових дій.

Не беручи до уваги військові дії, основними екологічними проблемами в Україні є забруднення водойм, атмосферного повітря, а також зростання числа як промислових, так і побутових відходів, які накопичуються в навколишньому середовищі і практично не перероблюються. Крім того, в Україні критично знижується рівень підземних вод, оскільки вода не потрапляє в підземні горизонти так, як слід було б, а швидко стікає в море.

Завдяки високій швидкості вітру, значному потенціалу сонячної енергії та зростанню обсягів сільськогосподарських відходів, в Україні існують сприятливі умови для динамічного розвитку сектору відновлюваної енергетики.

До початку повномасштабної війни, частка відновлюваних джерел становила 8,1 % у загальній структурі енергосистеми. У 2019 році Україна входила до топ-10 країн світу за темпами розвитку «зеленої» енергетики та посідала 6-те місце за рівнем інвестиційної привабливості в цій галузі. За останнє десятиліття у

відновлювану енергетику країни було інвестовано понад 12 млрд. доларів США.

Провідну роль у забезпеченні енергетичних потреб країни відіграє атомна енергетика, яка становить 49,2 % у загальному балансі. У 2023 році частка відновлюваних джерел енергії у структурі виробництва електроенергії України, включаючи великі гідроелектростанції, досягла 22%. На рисунку 3.3 детальніше зображено типи джерел енергії в Україні.

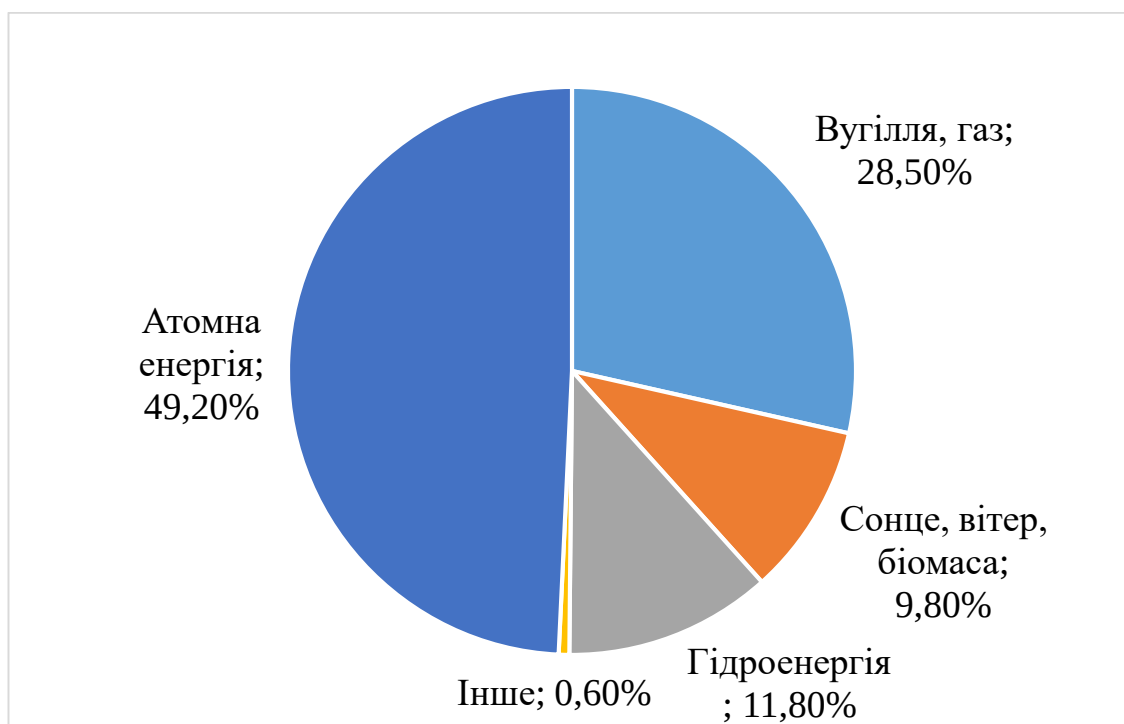

Рисунок 3.3 – Джерела енергії в Україні, 2023 р. [68]

Темпи розвитку альтернативної енергетики в Україні незначні порівняно зі світовими. Відповідно до Енергетичної стратегії України частка відновлювальних джерел енергії в структурі виробництва електроенергії до 2020 року має складати 7%, а до 2025 року – 13%. Але, загалом, щорічно в Україні збільшується частка запровадження відновлювальних джерел енергії, наприклад, за 2017 рік потужність альтернативних джерел енергії збільшилась на 23%.

Гідроенергетичний сектор України зазнав значних збитків через військову агресію, загальна сума яких становить близько 3 млрд доларів США. Близько 45% гідроенергетичних потужностей було знищено. У 2023 році було знищено Каховську ГЕС, також було пошкоджено Канівську ГЕС та станції Дніпро ГЕС. В тому числі, через військові дії ще з 2014 року, близько 80% вітрогенерації було

окуповано або пошкоджено. Зміну в частці використання альтернативних джерел енергії можна побачити на рисунку 3.4.

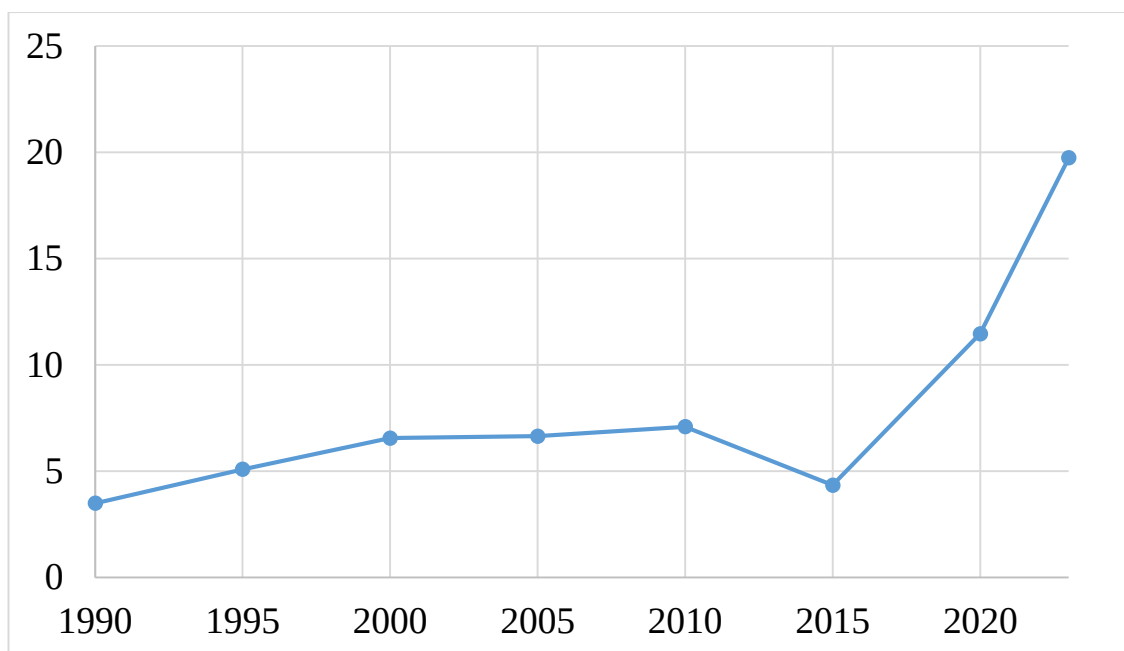

Рисунок 3.4 – Частка відновлювальних джерел енергії в Україні, %, 1990-2023 рр. [69]

Останньою сферою глобальних трендів є технології. ІТ-сектор України є ключовим внеском у національну економіку, який підтримується міцною освітньою базою та висококваліфікованою робочою силою. Інформаційно-комунікаційні технології є найбільшою галуззю експорту послуг, на яку припадає понад 40% експорту послуг України.

На сьогодні, штучний інтелект (ШІ) вже впроваджується у роздрібну торгівлю, банки, логістику, агропромисловість, клієнтський сервіс, освіту, державний сектор та оборону. Проте, наразі впровадження штучного інтелекту в український бізнес стримується нестачею кваліфікованих кадрів та обмеженим обсягом інвестицій.

Воєнні обставини відволікають фінансові ресурси компаній і залучають ІТ-спеціалістів до сфер оборони, зокрема до розробки дронів та систем розуміння навколишнього середовища. Втім, технологічний прогрес продовжує свій рух. Українські підприємці, здатні швидко освоювати інновації, мають реальний потенціал перетворити країну на одного з лідерів Центрально-Східної Європи в найближчі роки.

Упродовж останніх чотирьох років в Україні, згідно з дослідженням, з'явилися 34 нові ІІІ-компанії. За кількістю таких компаній Україна посідає друге місце серед країн Центральної та Східної Європи.

Порівняно з рештою Європи Україна має вищу концентрацію ІІІ-стартапів у маркетингу та програмному забезпеченні для бізнесу. З початком повномасштабної війни значно збільшилась кількість стартапів у оборонній індустрії, що використовують ІІІ-рішення. Усе це свідчить про наявність досвіду в країні у цих галузях.

Нещодавно, Міністерство цифрової трансформації України представило Центр передового досвіду – новаторський хаб, присвячений розробці та інтеграції штучного інтелекту (ІІІ). Ця ініціатива має на меті трансформувати державу, бізнес та суспільство, тим самим посилюючи глобальну конкурентоспроможність України.

Центр впроваджуватиме штучний інтелект у ключових секторах, включаючи оборону, медицину, освіту та бізнес. Він буде зосереджений на розробці продуктів штучного інтелекту, спеціально розроблених для державного сектору та оборони, забезпечуючи внесок штучного інтелекту в національну безпеку та покращення управління. Крім того, він спрямований на просування наукових досліджень на основі штучного інтелекту, сприяючи технічному прогресу в різних дисциплінах.

Центр передового досвіду був створений в рамках Стратегії розвитку цифрових інновацій України до 2030. Ініційована Міністерством цифрової трансформації, концепція була розроблена за підтримки Міністерства закордонних справ, у справах Співдружності та розвитку Великої Британії та компанії Deloitte UK. Ця ініціатива демонструє собою значний крок вперед на шляху цифрової трансформації України [70].

В контексті української стратегії глобальних інновацій, заплановано, що до 2030 року Україна стане найбільш цифровізованою країною світу. Процеси цифровізації розвиваються стрімко, і громадяни активно користуються

електронними державними послугами. У 2023 році 64% населення отримували держсервіси онлайн, переважно через застосунок і портал «Дія».

Уряд ставить за мету цифровізувати 100% державних послуг через «Дію». Згідно з індексом рівня залученості громадян до державних онлайн-сервісів, протягом останніх десяти років Україна підняла свою позицію в рейтингу на 57 місць щодо готовності уряду використовувати інформаційно-комунікаційні технології для надання якісних публічних послуг громадянам.

3.2 Основні напрями адаптації економіки України до глобальних трендів

У контексті сучасних трансформацій глобального економічного простору перед Україною постають як виклики, так і можливості. Глобальні тренди не є абстрактними загрозами – це реальні фактори, що визначають конкурентоспроможність економіки, інвестиційну привабливість та соціальну стабільність країни. У цьому підпункті розглянемо пріоритетні напрями адаптації України до демографічних, екологічних і технологічних викликів світогосподарської системи. У таблиці 3.2 структуровано основні виклики та напрями адаптації, відповідно до сфер, у яких відбуваються зміни.

Таблиця 3.2 – Виклики для України та напрямки адаптації

Сфера	Виклики для України	Напрями адаптації
Демографія	Скорочення трудових ресурсів, навантаження на пенсійну систему	Реформа ринку праці, стимулювання народжуваності, програми з повернення мігрантів
Екологія	Енергозалежність, деградація навколишнього середовища	Розвиток альтернативних джерел енергії, модернізація інфраструктури, екологічна податкова реформа
Технології	Технологічне відставання в регіонах, потреба у кваліфікованих кадрах	Освітня реформа, підтримка інновацій, цифрова трансформація держсектору

Джерело: складено автором на основі даних [65-73]

Одним із ключових викликів для України залишається демографічне скорочення та старіння населення. Втрата працездатного населення внаслідок війни, міграції та зниження народжуваності посилює навантаження на пенсійну та медичну системи.

Демографічна структура України демонструє негативну тенденцію до паритету між працездатним населенням та пенсіонерами. Згідно з останніми статистичними даними, співвідношення майже досягло критичної межі: на 16 млн. офіційно працевлаштованих громадян припадає 12 млн. пенсіонерів. Така демографічна ситуація створює надзвичайне навантаження на солідарну пенсійну систему.

Така модель, що була ефективною за умов демографічного росту та значно більшої кількості працюючих відносно пенсіонерів, у сучасних реаліях демонструє системну неспроможність забезпечити фінансову стабільність. Пенсійний фонд України хронічно потерпає від дефіциту фінансування, що компенсується трансфертами з державного бюджету, збільшуючи загальне фіскальне навантаження на економіку.

Міграція в цьому контексті стає не лише викликом, але й потенційним ресурсом: Україна поступово трансформуватиметься з країни-донора робочої сили на країну-реципієнта, потребуючи залучення трудових мігрантів з-за кордону.

Щоб запобігти демографічним проблемам у майбутньому, Міністерство соціальної політики створило Стратегію демографічного розвитку України на період до 2040 року. Вона має на меті забезпечити довгострокове відтворення населення України, зокрема, в умовах війни, епідемії, бідності, економічних криз, екологічних і техногенних катастроф.

Основні завдання Стратегії:

- Забезпечення сприятливих умов для позитивного міграційного балансу та мінімізації еміграції громадян України;
- Стимулювання демографічного відтворення через комплексну підтримку сімей та заохочення народжуваності;

- Впровадження ефективних заходів для скорочення рівня ранньої смертності населення;
- Максимальне залучення працездатного населення до активної участі в економіці країни;
- Трансформація суспільства для ефективної відповіді на виклики старіння населення та забезпечення можливостей для повноцінного життя людей похилого віку;
- Формування комплексу умов для високого рівня якості життя в Україні [71].

Для посилення ефективності Стратегії, уряд міг би запровадити низку конкретних механізмів, наприклад:

- створення спеціального податкового режиму для молодих сімей з дітьми,
- розробку національної програми доступного житла з пільговими умовами іпотеки
- впровадження гнучких форм зайнятості та посилення захисту трудових прав батьків з малолітніми дітьми;
- розробку програми реінтеграції трудових мігрантів з фінансовою та організаційною підтримкою, створення умов для працевлаштування і професійної адаптації.
- запровадження державної програми медичного страхування для всіх громадян з особливим фокусом на профілактику захворювань;
- Розвиток ринку праці для осіб 50+, зокрема через перекваліфікацію та стимулювання зайнятості серед старших вікових груп.

Екологічний блок глобальних трендів вимагає глибокої трансформації економіки в напрямку сталого розвитку та енергоефективності. Україна, як держава з високою енергозалежністю та низьким рівнем екологічного контролю, зобов'язана впроваджувати стратегічні реформи.

Основним напрямком для адаптації в енергетичному секторі є масштабування відновлюваних джерел енергії (сонячна, вітрова, біоенергетика)

як альтернатива викопному паливу та модернізація енергооб'єктів, як вже існуючих, так і тих, що постраждали від обстрілів. В свою чергу, це допоможе не лише покращити екологічні показники, а й збільшити видобуток електроенергії.

За різними оцінками експертів, станом на серпень 2022 року вже так чи інакше постраждало 30–40% ВДЕ електростанцій у цих регіонах або близько 1 120–1 500 МВт встановленої потужності [72].

Додатково до усіх воєнних викликів, окремі державні органи влади з березня 2022 року неодноразово починали обговорення можливості тимчасового скасування дії «зеленого» тарифу, аргументуючи таку необхідність війною та дефіцитом коштів на ринку електричної енергії.

Основним бар'єром для широкомасштабного розвитку відновлюваних джерел енергії є непостійність та непослідовність енергетичної політики держави, яка, з одного боку, приймає рішення, що зупиняють розвиток галузі, проте, з іншого боку, все ж здійснює певні позитивні для ринку кроки. Разом з цим, у 2023 році український бізнес інвестував у сонячну енергетику близько 150 млн доларів США.

Розвиток гідроенергетики в Україні може бути підсилений шляхом інвестицій у відновлення зруйнованих і пошкоджених станцій, а також будівництва нових об'єктів, що дозволить підвищити енергетичну безпеку та забезпечити стабільне постачання електроенергії для різних регіонів країни.

Також варто відмітити і створення ринку торгівлі CO₂. В листопаді 2023 року Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України анонсувало відкриття Українського кліматичного офісу. Кліматичний офіс допомагатиме з декарбонізацією галузей економіки, розбудовою урядування в адаптації, розширенням можливостей для молоді та регіонів на шляху до Зеленого курсу ЄС та з імплементацією положень Паризької угоди [73].

За задумом, українські компанії зможуть торгувати своїми «одинацями CO₂». Однак, коли ця система запрацює і яким чином вона буде функціонувати, наразі спрогнозувати складно.

Окрім того, в Україні діють програми фінансування в сфері енергозбереження. До таких програм належать:

- Програма фінансування альтернативної енергетики в Україні (USELF). Являє собою кредитну лінію в розмірі до 50 млн євро, відкрита Європейським Банком Реконструкції та Розвитку (ЄБРР) для сприяння реалізації проектів з використання відновлюваних джерел енергії в Україні.

- Програма «Інноваційні ваучери». Програма реалізується в Україні Європейським Банком Реконструкції та Розвитку в рамках програми FINTECS і з фінансуванням EU Neighbourhood Facility. Впровадженням та адмініструванням Інноваційних ваучерів займається Українська мережа енергетичних інновацій Greencubator.

- Державна програма «тепліх» кредитів. Кількість українських банків, які працюють над національними кредитними програмами в сфері енергоефективності та пропонують кредитні продукти для ОСББ та інших юридичних осіб не велика. До них можна віднести такі банки, як Укргазбанк, Приватбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк та Райффайзен Банк Аваль.

- Грантова підтримка проектів енергоефективності (фонд E5P) та інші [74].

Одним із можливих варіантів екологізації України є екологічна податкова реформа. Можливо впровадити наступні заходи:

- Вуглецевий податок;
- Підвищення плати за забруднення води, повітря та землі;
- Зниження або звільнення від ПДВ для енергоефективного обладнання;
- Податкові пільги для «зеленого» бізнесу, наприклад, податковий кредит для компаній, що впроваджують «зелені» стандарти виробництва.

Цифровізація економіки, стрімкий розвиток ІІІ та автоматизація кардинально змінюють структуру ринку праці та модель економічного зростання. Україна має як кадровий, так і інфраструктурний потенціал, однак відсутність скоординованої державної підтримки уповільнює розвиток цього напрямку.

Основними напрями адаптації тут можуть бути:

- Розвиток інноваційної екосистеми: технопарки, бізнес-інкубатори, пільгове оподаткування стартапів;
- Освітня реформа у сфері STEM-дисциплін, зокрема впровадження профільних програм у вишах, технічних коледжах, школах;
- Цифрова трансформація державного сектору: продовження розвитку «Дії», повна автоматизація держпослуг, кібербезпека;
- Підтримка експорту цифрових послуг, стимулювання експансії українських ІТ-компаній на зовнішні ринки.

Загалом Мінцифри прагне, щоб Україна до 2030 року увійшла до топ-3 країн світу за рівнем розроблення та впровадження рішень на основі штучного інтелекту в державному управлінні, цифрових послугах та ключових секторах економіки.

Саме такі амбіції задекларував Віце-прем'єр-міністр з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій – міністр цифрової трансформації Михайло Федоров у вересні 2024 року на зустрічі з ІІІ-компаніями [70].

Міністерство також планує створити AI Centre of Excellence – міжнародний кластер для обміну експертизою та розроблення передових рішень ІІІ для державного сектору. Сьогодні відомство також працює над проектом Government BI. Завданням цієї системи є покращення процесу прийняття рішень в державних органах.

Нерівномірність технологічного розвитку між регіонами України залишається серйозною перешкодою на шляху до ефективної економічної модернізації.

У той час як Київ, Львів, Харків і Дніпро демонструють стійке зростання ІТ-сектору, цифрової інфраструктури та впровадження інновацій, значна частина регіонів, особливо на півдні та сході, продовжує функціонувати за принципами індустріальної епохи з обмеженим доступом до сучасних технологій. За даними Мінцифри, рівень цифрової інфраструктури та охоплення широкопasmовим інтернетом у низці областей досі не перевищує 60%.

Особливо гостро проблема проявляється в аграрних регіонах, де цифрові технології могли б суттєво підвищити ефективність виробництва, але залишаються малодоступними через відсутність інфраструктури, фахових кадрів та фінансових стимулів.

Для подолання технологічного розриву необхідна цілеспрямована регіональна політика: розвиток цифрової освіти, субсидії на впровадження «розумного виробництва», створення технопарків і цифрових хабів у малих містах. Без цього технологічна адаптація економіки залишиться досягненням окремих центрів, а не системною трансформацією всієї країни.

Отже, проведені дослідження показали значний вплив глобальних економічних трендів на розвиток України та визначило основні напрями адаптації країни до цих викликів. Аналіз трансформаційних процесів у трьох ключових сферах – демографії, екології та технологіях. Також було визначено основні напрями адаптації національної економіки до сучасних викликів. Виявлено, що демографічні зміни, екологічні виклики та технологічні трансформації істотно впливають на структурні процеси в національному господарстві, вимагаючи оновлення економічної стратегії держави.

Проте залишаються виклики, що потребують стратегічних рішень: демографічний спад і старіння населення, високий рівень міграції, недостатньо розвинена екологічна інфраструктура та технологічний розрив між різними регіонами країни. Для подолання цих викликів запропоновано розвиток гнучких форм зайнятості, удосконалення соціального захисту, модернізацію енергетичної інфраструктури, екологічну податкову реформу, розвиток інноваційної екосистеми та цифрову трансформацію регіонів.

ВИСНОВКИ

У ході виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи було виконано наступні завдання:

1. З'ясовано сутність та систематизовано показники світового економічного розвитку. В тому числі, проаналізовано підходи різних науковців до їх розуміння, а також розрізнено поняття «економічний розвиток» та «економічне зростання».

Економічний розвиток – це виникнення якісних змін в економічній системі суспільства, які зумовлюють підвищення ефективності її функціонування та удосконалення базових елементів основних структур. Поняття «економічне зростання» визначають як збільшення виробництва та споживання вже існуючих товарів і послуг. Обидва поняття часто використовуються в економічній сфері як взаємозамінні, проте представляють різні концепції з відмінними наслідками для суспільства, хоч і не є взаємовиключними.

Одним із основних показників для виміру рівня економічного розвитку є ВВП, проте ще існують інші, які допомагають більш глибоко оцінити розвиток конкретної країни. Такими показниками можуть бути:

- Структурні показники (галузева структура економіки та інші);
- Показники глибинного аналізу (оцінка прямих іноземних інвестицій, індекс людського розвитку);
- Екологічні показники.

2. З'ясовано сутність та охарактеризовано еволюцію глобальних економічних трендів. Економічний тренд – це загальний напрямок, в якому рухається економіка протягом певного періоду часу, на який часто вказує динаміка економічних показників, таких як зростання ВВП, рівень безробіття та інфляція.

Глобальні економічні системи пройшли значну еволюцію від примітивних форм господарювання до складних інтегрованих структур. Науковці виділяють 7 основних еволюційних періодів: стародавність, Античність, Середньовіччя, Епоха

первісного нагромадження капіталу, Епоха вільної конкуренції, Епоха монополістичного капіталізму, Епоха соціального ринкового господарства.

Головним фактором сучасних економічних трендів є перехід до економіки знань, що потребує нових підходів до міжнародного співробітництва, регулювання цифрових платформ та вирішення глобальних проблем кібербезпеки, захисту даних та етичного використання штучного інтелекту. Також спостерігається чіткий тренд до прискорення темпів змін, диверсифікації економічної діяльності та зростаючої ролі нематеріальних активів.

3. Проаналізовано динаміку ключових напрямів трансформації світової економіки, в рамках дослідження виділено три основні сфери, в яких відбуваються зміни, а саме: демографія, екологія та технології.

В контексті демографічних тенденцій, відбувається зростання кількості населення, незважаючи на скорочення рівня народжуваності, що нині становить 2,1 дитини на одну жінку. Разом з цим, спостерігається і старіння населення. В цьому ключі, середній вік зростає з 31 до 35 років, в той час як у розвинутих азійських країнах цей показник перевищить 53 роки. Наслідком старіння нації стає збільшення видатків на охорону здоров'я та загального добробуту. Динаміка показує поступове зростання з приблизно 8,5% ВВП у 2000 році до піку близько 11% у 2022 році. З економічної точки зору, це відображає глобальний тренд до визнання охорони здоров'я як критично важливого елементу економічного розвитку та соціального захисту.

Наступним демографічним трендом є міграція. Основним джерелом грошових переказів є країни з високим рівнем доходу. Сполучені Штати незмінно були найбільшою країною-відправником грошових переказів із загальним відтоком у 2022 році 79 млрд. доларів США, за ними йдуть Саудівська Аравія (39 млрд. доларів США), Швейцарія (31,9 млрд. доларів США) і Німеччина (25,6 млрд. доларів США).

Однією з екологічних тенденцій є зменшення використання нафти, та перехід до альтернативних джерел енергії. Відповідно до проведеного дослідження, за період з 1990 до 2023 використання нафти зменшилось з 39,36% до

31,7% по світу. В тому числі, частка споживання таких видів енергії, як сонячної, вітрової та гідроенергії, протягом зазначеного періоду сумарно зросла майже на 12%. В цьому аспекті, у 2022 році глобальні інвестиції в технології енергетичного переходу, включаючи відновлювані джерела енергії, енергоефективність, електрифікований транспорт і тепло, зберігання енергії, досягли 1,3 трильйона доларів США. Галузями з найбільшими інвестиціями стали розвиток відновлювальних джерел, та електротранспорт з часткою у 499 та 466 млрд. дол. США відповідно.

Технологічний розвиток, особливо в сфері штучного інтелекту та технології 5G, створює нові можливості для бізнесу, одночасно формуючи «цифровий розрив» між розвиненими країнами та тими, що розвиваються, що матиме суттєвий вплив на подальший економічний розвиток у глобальному масштабі. Найпоширенішими способами використання ШІ в бізнесі є: обслуговування клієнтів (56%), кібербезпека (51%), цифрові персональні асистенти (47%). Китай є лідером у розгортанні 5G у приватному секторі, країна також лідирує в академічних дослідженнях ШІ, хоча США залишаються в лідерах у перетворенні розробок на конкретні продукти. Дві інші азійські країни, Індонезія і Таїланд, замикають трійку лідерів.

4. Виявлено регіональні особливості прояву економічних трендів. Найбільш вражаючу динаміку зростання демонструє Східна Азія та Тихоокеанський регіон, чий ВВП зріс з приблизно 17 трлн дол. у 2010 році до понад 30 трлн дол. у 2023 році, що свідчить про суттєве зміцнення позицій цього регіону в глобальній економіці. В сфері демографії, найвищі видатки на охорону здоров'я спостерігаються в Європі та Центральній Азії, у розмірі 8% від ВВП регіону. Найнижчі показники спостерігаються в Південній Азії (1,1%) та Західній і центральній Африці (0,9%).

В контексті міграційних процесів, Європа та Азія прийняли близько 87 і 86 млн. міжнародних мігрантів відповідно, що становить 61% від загальної кількості міжнародних мігрантів у світі. За цими регіонами йдуть Північна Америка, де у 2020 році проживало майже 59 млн. міжнародних мігрантів, або 21% від загальної

кількості мігрантів у світі, Африка – 9%, Латинська Америка і Карибський басейн – 5% і Океанія – 3%.

Також було проаналізовано розподіл грошових переказів робітників, де країною-лідером з отримання переказів є Індія, з показником 111,2 млрд. дол. США у 2022 році. Основними реципієнтами загалом є країни з низьким та середнім рівнем доходу. За регіональним розподілом Світового Банку, лідирує Південна Азія, з показником у 185 млрд. дол. США у 2023 році.

Інвестиції у відновлювану енергетику значно варіювалися за регіонами у 2023 році. Європа, США, Близький Схід та Африка продемонстрували різке зростання, тоді як Китай і Бразилія зазнали спаду. Китай зберіг найбільшу частку світових інвестицій (44%). Інвестиції в сонячні електростанції зросли на 12,5% і досягли 392,7 млрд доларів США, демонструючи значно повільніше зростання порівняно з 2021 (39%) та 2022 (44%) роками.

Інвестиції в ІШ у США досягли піку приблизно у 80 млрд доларів у 2021 році, після чого знизились до приблизно 50 млрд у 2022 році. У Китаї, обсяг досягнув максимуму близько 25 млрд доларів у 2021-2022 роках, після чого показники почали знижуватися. ЄС та Великобританія мали найнижчий рівень інвестицій серед трьох регіонів, з піком близько 15 млрд доларів у 2021 році та подальшим спадом.

5. Виявлено особливості впливу міжнародних організацій на глобальні економічні тренди. Досліджено діяльність Світового банку, який за 2018-2023 роки інвестував понад 400 млрд доларів США у проекти розвитку та суттєво вплинув на економічне зростання країн через фінансування інфраструктури, енергетики та програм зі скорочення бідності. Відмічено й значний внесок МВФ у підтримку світової економічної стабільності через надання фінансової допомоги (650 млрд доларів США за 2018-2023 роки), та розглянуто роль СОТ у лібералізації міжнародної торгівлі, що сприяло зростанню глобального товарообігу втричі з 1995 року та зниженню середньозважених тарифних ставок з 10,5% до 3,7%. Виявлено поточні проблеми в організації, пов'язані з призупиненням фінансових внесків США, що може вплинути на операційну діяльність СОТ.

6. Оцінено вплив глобальних трендів на економічний розвиток України. Проведений аналіз підтвердив, що глобальні процеси цифровізації, розвитку відновлюваної енергетики, екологічної трансформації та зміни демографічної структури населення справляють істотний вплив на національну економіку

Демографічними викликами є скорочення населення (з 52 млн. осіб у 1991 році до 34 млн. осіб у 2024 році орієнтовно), зменшення тривалості життя (з 71 до 64,1 року за останні 5 років), та низький рівень народжуваності (1,2 у 2020 році).

Відповідно до структури джерел енергії в Україні у 2023 році, було проаналізовано, що атомна енергетика складає основну частину енергобалансу (49,2 %), тоді як частка сонячної, вітрової енергії та біомаси становить лише 9,8 %. В свою чергу, частка відновлювальних джерел енергії за період з 1990 по 2023 роки зростає з 3,4% до 19,7%. Також наявні тенденції до зростання інвестицій у відновлювану енергетику в Україні, що свідчить про наявність стійкого інтересу міжнародних та національних інвесторів.

У технологічній сфері спостерігається зростання ІТ-сектору, впровадження штучного інтелекту в різні галузі економіки та активна цифровізація державних послуг, що відкриває перспективи для посилення конкурентоспроможності України на міжнародній арені, незважаючи на воєнні дії.

7. Визначено основні напрями адаптації економіки України до глобальних трендів. У демографічній сфері пріоритетними є реформа ринку праці, стимулювання народжуваності та програми з повернення мігрантів відповідно до Стратегії демографічного розвитку до 2040 року. В екологічній сфері адаптація зосереджена на масштабуванні відновлюваних джерел енергії, модернізації енергооб'єктів та впровадженні екологічної податкової реформи, що дозволить підвищити енергетичну безпеку. У технологічній сфері Україна потребує системної трансформації через розвиток інноваційної екосистеми, реформування освіти у STEM-дисциплінах, цифровізацію державного сектору та подолання технологічного розриву між регіонами, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Расвнєва О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: монографія. Харків, 2006. 496 с.
2. Кудінова А., Кулага І., Лопух К. Основи економічних знань: навч. посіб. для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. Київ: ВЦ «Академія», 2023. 208 с.
3. Небава М.І. Теорія макроекономіки: навч. посібник. Київ: Слово, 2003. 536 с.
4. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічної теорії: навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ, 2014. 423 с.
5. Бережний В.М., Кравчук Ю.Б. Політична економія: навч.-метод. посіб. / Харк. нац. автомоб.-дор. ун-т. Харків: ХНАДУ, 2009. 151 с.
6. Потравка Л. Теоретичні засади структурних трансформацій економіки. URL: https://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16_kampodilsk/section_1_2011_11_15_16/teoretichni_zasadi_strukturnikh_transformacij_ekonomiki/3-1-0-12 (дата звернення: 23.02.2025).
7. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / пер. з англ. В. Старка. 2-е вид., доп. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2014. 246 с.
8. D. Gonzalez. Economic development after World War II. *Economic Affairs* 2(1). 2018. URL: <https://www.researchgate.net/publication/> (дата звернення: 25.02.2025).
9. Задоя А.О., Холод С.Б. Екстенсивне та інтенсивне відтворення: співвідношення факторів економічного зростання *Нобелівський вісник*. 2021. № 1 (14). С. 35-41.
10. Халатур С.М., Землякова І.С. Дослідження поняття «економічний розвиток». URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/655/1/9%20pdf> (дата звернення: 27.02.2025).
11. Довгань Л.Є., Каракай Ю.В., Артеменко Л.П. Стратегічне управління: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ-ри, 2019. 440 с.

12. Захарова О.В. Міжнародна економічна статистика. URL:
https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/441/1/zakharova_mizhnar_e_konom_statystyka.pdf (дата звернення: 27.02.2025).
13. J. Quam, G. S. Campbell. North America - Economic Geography I. *College of DuPage*. URL:
[https://ukrayinska.libretexts.org/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8/%D0%93%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8/%D0%9A%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%3A_%D0%97%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82_-_%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%96_%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B7_%D0%B3%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%97_\(Quam_%D1%96_Campbell\)/03%3A_%D0%9F%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0/3.04%3A_%D0%9F%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0_-_%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B3%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_I](https://ukrayinska.libretexts.org/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8/%D0%93%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8/%D0%9A%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%3A_%D0%97%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82_-_%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%96_%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B7_%D0%B3%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%97_(Quam_%D1%96_Campbell)/03%3A_%D0%9F%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0/3.04%3A_%D0%9F%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0_-_%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B3%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_I)
14. Юрчишена Л.В. Міжнародні тренди економічного розвитку глобального середовища. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/10/2_Yurchyshena_329_2024_16-28.pdf (дата звернення: 28.02.2025).
15. J. D. Wright. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. 2-nd Edition. URL:

- <https://www.sciencedirect.com/referencework/9780080970875/international-encyclopedia-of-the-social-and-behavioral-sciences> (дата звернення: 01.03.2025).
16. Economic trend. Collins Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/economic-trend> (дата звернення: 01.03.2025).
 17. Improvement Plan in SMEs. IGI Global. URL: <https://www.igi-global.com/dictionary/development-of-an-organizational-management-improvement-plan-in-smes/92917> (дата звернення: 01.03.2025).
 18. 2000 Years of Economic History in One Chart. Visual Capitalist. URL: <https://www.visualcapitalist.com/2000-years-economic-history-one-chart/> (дата звернення: 03.03.2025).
 19. Леоненко П.М., Юхименко П.І. Економіка стародавнього світу: загальна характеристика епохи. URL: http://megalib.com.ua/content/6815_Ekonomika_starodavnogo_svity_zagalna_harakteristika_epohi.html (дата звернення: 04.03.2025).
 20. Kehoe, Patrick J., Virgiliu Midrigan, and Elena Pastorino. 2018. "Evolution of Modern Business Cycle Models: Accounting for the Great Recession." *Journal of Economic Perspectives* 32 (3): 141–66.
 21. Bormotov, Michael. Economic cycles: historical evidence, classification and explication. *Munich Personal RePEc Archive*. URL: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/19660/2/MPRA_paper_19660.pdf (дата звернення: 05.03.2025).
 22. A Brief History of Economic Crisis, Crashes and Recoveries. *Johnson Financial Group*. URL: <https://www.johnsonfinancialgroup.com/about-us/newsroom/a-brief-history-of-economic-crisis-crashes-and-recoveries/> (дата звернення: 05.03.2025).
 23. Global trends 2040. *National Intelligence Council*. URL: <https://www.dni.gov/index.php/gt2040-home/introduction> (дата звернення: 10.03.2025).
 24. Population Growth. *Our World in Data*. URL: <https://ourworldindata.org/population-growth> (дата звернення: 11.03.2025).

25. Health Expenditure (% of GDP). *World Bank*. URL: https://data.worldbank.org/indicator/SH.XPD.CHEX.GD.ZS?end=2022&name_desc=false&start=2000&view=chart (дата звернення: 12.03.2025).
26. International Remittances. *World Migration Report*. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/what-we-do/world-migration-report-2024-chapter-2/international-remittances> (дата звернення: 13.03.2025).
27. Energy Consumption by Source and Country. *Our World in Data*. URL: <https://ourworldindata.org/grapher/energy-consumption-by-source-and-country> (дата звернення: 13.03.2025).
28. Scaling up energy transition investments to meet the 1.5 degrees Celsius goal. *IRENA*. URL: <https://www.irena.org/Digital-content/Digital-Story/2023/Mar/Scaling-up-energy-transition-investments-to-meet-the-1-point-5-degrees-celsius-goal/detail> (дата звернення: 14.03.2025).
29. Pincus R. Three-way power dynamics in the Arctic. *Strategic Studies Quarterly*. 2020. Vol. 14(1). Pp. 40-63. URL: <https://www.jstor.org/stable/26891883> (дата звернення: 14.03.2025).
30. Gartner Poll Finds 55 Percent of Organizations are in Piloting or Production Mode with Generative AI. *Gartner*. URL: <https://www.gartner.com/en/newsroom/press-releases/2023-10-03-gartner-poll-finds-55-percent-of-organizations-are-in-piloting-or-production-mode-with-generative-ai> (дата звернення: 16.03.2025).
31. AI Statistics: Artificial Intelligence By the Numbers. *Forbes Advisor*. URL: <https://www.forbes.com/advisor/business/ai-statistics/> (дата звернення: 16.03.2025).
32. Internet. *Our World in Data*. URL: <https://ourworldindata.org/internet> (дата звернення: 16.03.2025).
33. World Region Map Definitions. *Our World in Data*. URL: <https://ourworldindata.org/world-region-map-definitions> (дата звернення: 17.03.2025).

34. Sub-Saharan Africa GDP Gross Domestic Product. *Macrotrends*. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/SSF/sub-saharan-africa-/gdp-gross-domestic-product> (дата звернення: 17.03.2025).
35. Latin America & Caribbean GDP Gross Domestic Product. *Macrotrends*. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/LCN/latin-america-caribbean-/gdp-gross-domestic-product> (дата звернення: 17.03.2025).
36. GDP (current US\$) - Europe & Central Asia. *World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2023&locations=ZQ&start=2010> (дата звернення: 17.03.2025).
37. GDP (current US\$) - Middle East & North Africa. *World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2023&locations=Z7&start=2010> (дата звернення: 17.03.2025).
38. East Asia & Pacific GDP Gross Domestic Product. *Macrotrends*. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/EAS/east-asia-pacific/gdp-gross-domestic-product> (дата звернення: 17.03.2025).
39. North America GDP Gross Domestic Product. *Macrotrends*. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/NAC/north-america/gdp-gross-domestic-product> (дата звернення: 17.03.2025).
40. South Asia GDP Gross Domestic Product. *Macrotrends*. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/SAS/south-asia/gdp-gross-domestic-product> (дата звернення: 17.03.2025).
41. Health expenditure as a percent of GDP worldwide by region. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/280197/health-expenditure-as-a-percent-of-gdp-worldwide-by-region/> (дата звернення: 18.03.2025).
42. World Migration Report 2024 Interactive. *International Organization for Migration*. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/msite/wmr-2024-interactive/> (дата звернення: 19.03.2025).
43. Remittance Flows to Low- and Middle-Income Countries. *World Bank Blogs*. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/peoplemove/in-2024--remittance-flows-to-low--and-middle-income-countries-ar> (дата звернення: 19.03.2025).

44. Investment and Finance. *REN21*. URL: https://www.ren21.net/gsr-2024/modules/energy_supply/01_global_trends/03_investment_and_finance/ (дата звернення: 19.03.2025).
45. Private 5G 2024: Key Growth Trends & Use Cases. *IoT Analytics*. URL: <https://iot-analytics.com/private-5g-2024-key-growth-trends-use-cases-forecast/> (дата звернення: 20.03.2025).
46. Release 15. *3GPP*. URL: <https://www.3gpp.org/specifications-technologies/releases/release-15> (дата звернення: 20.03.2025).
47. Global 5G connections exceeds 2 billion end Q2. *RCR Wireless*. URL: <https://www.rcrwireless.com/20240925/featured/global-5g-connections-exceeds-2-billion-end-q2> (дата звернення: 20.03.2025).
48. IDC Forecasts Worldwide AI Spending. *International Data Corporation*. URL: <https://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=prUS52758624> (дата звернення: 20.03.2025).
49. Confidence AI Create Destroy Jobs by Country. *Visual Capitalist*. URL: <https://www.visualcapitalist.com/confidence-ai-create-destroy-jobs-by-country/> (дата звернення: 20.03.2025).
50. Private Investment in Artificial Intelligence. *Our World in Data*. URL: <https://ourworldindata.org/grapher/private-investment-in-artificial-intelligence> (дата звернення: 21.03.2025).
51. The Role of International Organizations in Regulating the World Economy. *United Nations Geneva*. URL: <https://unige.org/volume-74-issue-4-2024/the-role-of-international-organizations-in-regulating-the-world-economy/> (дата звернення: 22.03.2025).
52. Investment in Emerging Market and Developing Economy Regions: Trends, Prospects, and Policy Options. Policy Research Working Paper. *World Bank Group*. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099542403162311587/pdf/IDU0f6e85a340d9b4040ee0828b060b095204a20.pdf> (дата звернення: 22.03.2025).

53. Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies. *World Bank*. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/688761571934946384/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies.pdf> (дата звернення: 23.03.2025).
54. IMF Governors Approve a Historic US\$650 Billion SDR Allocation of Special Drawing Rights. *International Monetary Fund*. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/07/30/pr21235-imf-governors-approve-a-historic-us-650-billion-sdr-allocation-of-special-drawing-rights> (дата звернення: 23.03.2025).
55. Economic Challenges and Growth: The Impact of IMF and World Bank Programs on Debt Levels in Latin America. *Trends Research*. URL: <https://trendsresearch.org/insight/economic-challenges-and-growth-the-impact-of-imf-and-world-bank-programs-on-debt-levels-in-latin-america/> (дата звернення: 24.03.2025).
56. IMF Survey: IMF Looks to Step Up Work with Donors. IMF Office of Technical Assistance Management. *International Monetary Fund*. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sopol1126a> (дата звернення: 24.03.2025).
57. World Economic Outlook 2024: Policy Pivot, Rising Threats. Washington, DC. 2024. *International Monetary Fund*.
58. WTO Statistics 2023. *World Trade Organization*. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statistics2023_e.htm (дата звернення: 25.03.2025).
59. Dispute Settlement. *World Trade Organization*. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_e.htm (дата звернення: 25.03.2025).
60. 13th Ministerial Conference. *World Trade Organization*. URL: https://www.wto.org/english/news_e/news23_e/fac_27mar23_e.htm (дата звернення: 25.03.2025).

61. US suspends financial contributions to WTO, trade sources say. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/us-suspends-financial-contributions-wto-trade-sources-say-2025-03-27/> (дата звернення: 26.03.2025).
62. Base Erosion and Profit Shifting (BEPS). *OECD*. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/base-erosion-and-profit-shifting-beps.html> (дата звернення: 27.03.2025).
63. Summary Economic Impact Assessment Global Minimum Tax. *OECD*. URL: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/cross-border-and-international-tax/summary-economic-impact-assessment-global-minimum-tax-january-2024.pdf> (дата звернення: 27.03.2025).
64. Mapping Ukraine's Financial Markets and Corporate Governance Framework for a Sustainable Recovery. *OECD*. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/01/mapping-ukraine-s-financial-markets-and-corporate-governance-framework-for-a-sustainable-recovery_ba6fc369/866c5c44-en.pdf (дата звернення: 28.03.2025).
65. Україна матиме представників у кожному із комітетів щодо розробки "податку для супербагатіїв". *Економічна правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2025/02/12/7497876/> (дата звернення: 31.03.2025).
66. Ukraine. *World Health Organization*. URL: <https://data.who.int/countries/804> (дата звернення: 31.03.2025).
67. Ukraine Internal Displacement Report. *International Organization for Migration*. URL: <https://dtm.iom.int/ukraine#producttabs> (дата звернення: 01.04.2025).
68. Alternative Energy. *UkraineInvest*. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/industries/energy/alternative-energy/> (дата звернення: 02.04.2025).
69. Share of electricity from renewables. *Our World in Data*. URL: <https://ourworldindata.org/grapher/share-electricity-renewables> (дата звернення: 02.04.2025).

70. Галузеві тренди: Штучний інтелект в Україні. Як розвивається галузь. *Київстар Хаб*. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/galuzevi-trendi-shtuchnij-intelekt-v-ukrayini-yak-rozvivayetsya-galuz> (дата звернення: 04.04.2025).
71. Закон України «Про засади державної політики у сфері штучного інтелекту»: станом на 30 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
72. Сектор відновлюваної енергетики України: до, під час та після війни. *Центр Разумкова*. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/sector-vidnovlyuvanoyi-energetyky-ukrayiny-do-pid-chas-ta-pislya-viyny> (дата звернення: 08.04.2025).
73. Альтернативна енергетика в Україні: актуальний стан. *DLF Attorneys-at-law*. URL: <https://dlf.ua/ua/alternativna-energetika-v-ukrayini-aktualnij-stan/> (дата звернення: 08.04.2025).
74. Програми фінансування для підприємців: грантові програми, програми дешевих кредитів, пільгові позики. *IKnet*. URL: <https://iknet.com.ua/uk/article/funding-programs> (дата звернення: 11.04.2025).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Огляд зарубіжної літератури

1. Critical Analysis of Global Health Trends, Economic Impacts, And Cultural Adaptations in Healthcare / A. M. A. Alotaibi et al. Journal of Ecohumanism. 2024. Vol. 3, iss. 6. URL: <https://doi.org/10.3390/realestate2010001>.

Healthcare systems worldwide are confronted with sophisticated issues that have to do with demography, economics, and cultures. The dynamics of these important health trends are analyzed herein, their economic implications assessed, and cultural considerations in the provision of healthcare services discussed. This paper focuses on fair distribution, originality, and financial viability and blends global examples, quantitative data, and qualitative findings to explain effective change. Results reveal that despite the advances in using technology and addressing cultural relevance in delivered interventions, sustained disparities and limited funding require strategic international partnership. Recommendations are on policy support, building and strengthening the capacity of workforce and developing and expanding available technologies.

2. Shelton M., Ho S.-Y. Inflation and economic growth trends: global and South African perspectives. Acta Economica. 2024. Vol. 21, iss. 37. P. 91–109. URL: <https://doi.org/10.7251/ACE2339091M>.

This paper explores the global inflation and economic growth trends, with a special focus on South Africa, from the 1970s – the period marked by the crumbling of the Bretton Woods system and the ensuing stagflation – to 2022. Our exploration reveals that global inflation is driven mainly by advanced economies, and there are signs of a negative correlation between the levels of income and inflation rates. We observed a

structural break in global inflation in 1995 when inflation substantially decreased and became more stable than before.

Our analysis links this structural break and stability in inflation to the emergence of strict monetary policy regimes like inflation targeting. Emerging and developing economies experienced a substantial decrease in inflation after they adopted inflation-targeting policies, relative to advanced economies. In contrast, AEs benefitted from a significant rise in their economic growth. For South Africa, the trends in inflation and economic growth displayed a different picture. Although negligibly, South Africa's inflation rose three years after adopting inflation targeting. During the same period, South Africa experienced rising economic growth. To better understand the relationship between inflation and economic growth, we suggest the use of extensive data and models to investigate the structural breaks experienced.

3. The Role of International Organizations in Regulating the World Economy / V. Morgun et al. Volume 74. 2024. Issue 4. P. 105–111. URL: <https://doi.org/10.62227/as/74415>.

The purpose of the research is to determine the effectiveness of international organizations in the conditions of modern global economic challenges, to assess their role in promoting economic integration and development. The study emphasizes the importance of innovative approaches and digitalization in the activities of organizations to the changing conditions of the global economic environment. Special attention is paid to the analysis of problems and challenges faced by international organizations in ensuring economic stability and development due to geopolitical conflicts, climate change and cyber security.

The results of the study indicate the need to strengthen international cooperation and develop global strategies for responding to modern challenges. The article discusses the main recommendations for optimizing the activities of international organizations in order to increase their impact on the global economy and promote sustainable development. The prospects for the development of international economic institutions

are characterized, and the methods for strengthening their role in the formation of a stable world economic order are outlined.

4. Mapping Ukraine's Financial Markets and Corporate Governance Framework for a Sustainable Recovery. OECD. 2025. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/01/mapping-ukraine-s-financial-markets-and-corporate-governance-framework-for-a-sustainable-recovery_ba6fc369/866c5c44-en.pdf.

This report is prepared as part of the OECD review on improving financial markets and corporate governance for Ukraine's recovery, a two-year project aiming to support the development of wellfunctioning capital markets and financial institutions in Ukraine. The review focuses on five inter-linked policy areas, which are reflected in the report's structure: Ukraine's financial system framework (Chapter 2); corporate governance policies and practices (Chapter 3); public debt management framework (Chapter 4); financial consumer protection and financial literacy (Chapter 5); and the asset-backed pension system (Chapter 6).

The review is carried out under the OECD Ukraine Country Programme, a four-year initiative launched at the 2023 Ministerial Council Meeting. The Programme serves as the OECD's primary vehicle for supporting Ukraine's reform, recovery, and reconstruction through 31 policy reviews and capacity building activities. It further facilitates engagement with the OECD in an initial accession dialogue to adopt OECD standards and participate in OECD bodies.

This report assesses the current legal, regulatory and institutional framework in Ukraine across the five aforementioned policy areas, identifies key challenges, and proposes areas where the OECD can provide further support to Ukraine. The report has been prepared in close consultation with Ukrainian governmental institutions and with the contribution of senior experts from OECD countries. Individual chapters were presented and discussed during policy workshops organised over the course of 2024. The findings in the report will inform further analysis, experience-sharing, capacity-building

and recommendations, to be provided during the project's second phase over the course of 2025

5. Economic Impact Assessment of the Global Minimum Tax. OECD. 2024.
URL: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/cross-border-and-international-tax/summary-economic-impact-assessment-global-minimum-tax-january-2024.pdf>.

The Global Minimum Tax (GMT) represents a major step forward in international cooperation on the taxation of multinational enterprises (MNEs). It will ensure that MNEs with revenues above EUR 750 million are subject to a 15% effective minimum tax rate wherever they operate. The GMT, introduced by the Global Anti-Base Erosion (GloBE) Rules, is a key part of Pillar Two of the two-pillar solution. Agreed by over 135 member jurisdictions of the OECD/G20 Inclusive Framework on Base Erosion and Profit Shifting (Inclusive Framework on BEPS) in October 2021, the two-pillar solution is a historical agreement that aims to address the tax challenges arising from the globalisation and digitalisation of the economy. Since then, the implementation of the GMT has progressed with around 55 jurisdictions already taking steps toward implementation and with the rules coming into effect in 2024.

6. Davoodi, Hamid R., Peter J. Montiel, and Anna Ter-Martirosyan, Macroeconomic Stability and Inclusive Growth (Washington, DC: International Monetary Fund, 2022).

Authors survey the literature on the relationship between macroeconomic stability and inclusive growth and identify gaps in our knowledge. We examine the role of macroeconomic policies (fiscal, monetary, macroprudential, and exchange rate) and measures of inclusiveness (income inequality, consumption inequality, wealth inequality, poverty, and unemployment) across countries at different income levels. Avoiding procyclical macroeconomic policies and mitigating macroeconomic volatility should be

on the agenda of all policymakers concerned with promoting inclusive growth. The emerging theory and evidence suggest a strong role for macroeconomic policies in shaping inclusive growth, both in the short-run and the long-run. The two-way relationship between the macroeconomy and inequality underscores the challenge of identifying and estimating causal relationships. Models with heterogeneous agents have much to offer in this area.

**7. Investment in Emerging Market and Developing Economy Regions
Trends, Prospects, and Policy Options : World Bank Group / S. Kasyanenko et al.
2023. URL:**

<https://documents1.worldbank.org/curated/en/099542403162311587/pdf/IDU0f6e85a340d9b4040ee0828b060b095204a20.pdf>

This paper is a product of the Prospects Group, Development Economics. It is part of a larger effort by the World Bank to provide open access to its research and make a contribution to development policy discussions around the world.

Investment growth slowed in the past decade in all emerging market and developing economy (EMDE) regions, but most sharply in East Asia and the Pacific (EAP) and the Middle East and North Africa (MNA). Yet, pressing investment needs remain. All regions need to boost infrastructure investment and investment in mitigating and adapting to climate change and reversing pandemic-related learning losses. In other areas, investment needs vary by region.

They include accommodating high and rising urbanization (EAP, Latin America and the Caribbean [LAC], South Asia [SAR]); boosting productivity, especially in sectors that employ large proportions of the population (for example, agriculture in Sub-Saharan Africa [SSA]); rebuilding after conflict (Europe and Central Asia [ECA], MNA, SSA); improving trade linkages (LAC); and preparing for future public health crises. Across all EMDE regions, policy priorities include strengthening the efficiency of public investment, boosting private investment (especially in ECA, LAC, and MNA), and expanding the availability of finance for investment (especially in SSA, LAC).

8. Ratha D., Plaza S., Eung J. K. In 2024, remittance flows to low- and middle-income countries are expected to reach \$685 billion, larger than FDI and ODA combined. World Bank Blogs. 18.12.2024. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/peoplemove/in-2024--remittance-flows-to-low--and-middle-income-countries-ar>.

This article, authored by Dilip Ratha, Sonia Plaza, and Eung Ju Kim, examines the projected remittance flows to low- and middle-income countries (LMICs) in 2024, which are expected to reach \$685 billion—surpassing foreign direct investment (FDI) and official development assistance (ODA) combined. The authors highlight a significant growth rate of 5.8% from the previous year, attributing this increase to the recovery of job markets in high-income countries, particularly within the OECD.

The report identifies India, Mexico, China, the Philippines, and Pakistan as the top recipients of remittances by volume. It also notes that in smaller economies like Tajikistan, Tonga, and Nicaragua, remittances constitute a substantial share of GDP, underscoring their critical role in economic stability.

Regional analyses reveal that South Asia is projected to experience the highest growth in remittance inflows at 11.8%, driven by strong contributions to countries such as India, Pakistan, and Bangladesh. The authors emphasize the resilience and importance of remittances as a financial lifeline for LMICs, especially in the context of global economic fluctuations.

9. Pincus R. Three-way power dynamics in the Arctic. Strategic Studies Quarterly. 2020. Vol. 14(1). P. 40-63

The Arctic is an emerging region of great significance to US-China-Russia great power competition. This is due to the concentration of natural resources in the Arctic, as well as its future use as a transportation corridor between the Pacific and Atlantic. Russia's dominant position in the Arctic complicates the US-China dyad. While most high-level US security strategies and discourse identify the return of great power competition as the dominant current security paradigm, China and Russia are generally

treated in isolation from each other. However, when it comes to the Arctic, China-Russia cooperation is a crucial factor to consider when formulating US strategy. This article places Chinese ambitions in the Arctic in the context of Chinese grand strategy and assesses the basis of, and prospects for, Chinese-Russian Arctic cooperation. It also advances a three-track framework for understanding Chinese-Russian cooperation in the Arctic – economic, military, and political – in which issues of control and trust are contested.

10. Krupno Y. A., Mottaeva A. B. Trends and prospects for the development of the global energy market: forecast for 2025. E-Management. 2025. Vol. 8, iss. 1. P. 43–54. URL: <https://doi.org/10.26425/2658-3445-2025-8-1-43-54>.

The fundamental changes of the current time have accelerated the evolution of development, and the world has entered a new period of upheaval and change. When forecasting the development of the global energy market, we should consider important transformations in trends in economic globalisation, international structure, global governance, political polarisation, reconstruction of production chains, and in the economies of the United States of America, European Union, Russian Federation, Asia-Pacific region, and Middle East countries. In the current era, energy is an important pillar of the global economic development.

The integration of artificial intelligence in all directions, digital transformations of industries, geopolitical conflicts, and global climate changes can be attributed to the factors influencing the trends and prospects for the development of the global energy market. The purposes of the study are to identify and substantiate the main trends and prospects for the development of the global energy market in 2025.

The research topic on these trends and prospects is extremely relevant in the context of the global economic crisis, political transformations, and environmental problems caused by global climate changes. The study analyses current trends in the development of the global energy market, which have allowed us to argue the relevance

of the topic, considering the consequences of the geopolitical conflict in 2022 that has caused global changes in the energy sector due to restrictions on global energy supplies.

Annotation

Pysarenko S.R. «Global trends of world economic development». Manuscript.
Qualifying bachelor's thesis on specialty 292 «International economic relations»,
2025.

The paper explores the conceptual framework and evolution of global economic development trends in the context of globalization. The author systematizes key indicators of economic development and analyzes global shifts in economic systems, focusing on structural and regional transformations. Special attention is paid to the influence of international organizations and digitalization on modern economic processes.

The second part of the thesis is devoted to identifying current transformation trends in the global economy, including demographic changes, technological innovation, climate challenges, and geopolitical shifts. The research provides a comprehensive overview of how these factors shape modern economic paradigms.

The third part of the study examines the impact of global economic trends on Ukraine and offers practical recommendations for adapting national economic policies. The work emphasizes the need for Ukraine to align its development strategies with international trends in order to enhance economic resilience and global competitiveness.

Based on the analysis, the author concludes that proactive integration into global economic processes, along with structural modernization and innovation-oriented policy, is essential for Ukraine's sustainable development in a rapidly evolving world economy.

Key words: global economic trends, global economic development, globalisation, regional economic development, economic development of Ukraine.

Year: 2025

Короткий звіт за результатами перевірки кваліфікаційної роботи
антиплагіатною інтернет-системою Strikeplagiarism:

StrikePlagiarism.com

Вхід

Дата звіту

5/7/2025

Дата редагування

☰

Документ прийнятий

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

Глобальні тренди світового економічного розвитку

Автор

Науковий керівник / Експерт

Писаренко С.Р.Вінська О.Й.

Підрозділ

кафедра європейської економіки і бізнесу

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

12.09%

12.09%

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

6.58%

6.58%

КП 2

13694

Кількість слів

0.83%

0.83%

КЦ

108045

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати намісний характер, але частіше характер технічних помилок при копіюванні документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		1
Інтервали		0
Мікропробіли		6
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		63

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://dlif.ua/ua/alternativna-energetika-v-ukrayini-aktualnij-stan/	74 0.54 %
2	https://hub.kyivstar.ua/articles/galuzevi-trendi-shtuchnij-intelekt-v-ukrayini-yak-rozvivayetsya-galuz	61 0.45 %
3	Гейко антиплагіат.docx 1/18/2024 Odessa National Polytechnic University (IEE, Каф. електропостачання та енергетичного менеджменту)	56 0.41 %